

RAPPORT 1326

Nota Riemst, Geerestraat

Onderzoek naar aanleiding van de
inrichting van een begraafplaats.

Verslag van resultaten

Sid Skrabanja, Elke Wesemael, Natasja De Winter
en Jeanine Curvers

Augustus 2023

Colofon

ARON rapport 1326 – Nota Riemst, Geerestraat. Onderzoek naar aanleiding van de inrichting van een begraafplaats.

Erkend archeoloog:	Elke Wesemael (OE/ERK/Archeoloog/2015/00007)
Auteurs:	Skrabanja S., Wesemael E., De Winter N. & Curvers J.
Foto's en tekeningen:	ARON bv (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2023/12.651/82
ID Archeologienota:	20312

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be

Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bv mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bv

Archeologisch Projectbureau
Bremakker 35
3740 Bilzen
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 089/51.17.92

© ARON bv, Archeologisch projectbureau, 2023

ARON-RAPPORT 1326

NOTA RIEMST GEERESTRAAT

ONDERZOEK NAAR AANLEIDING VAN DE INRICHTING VAN EEN BEGRAAFPLAATS

Sid Skrabanja, Elke Wesemael, Natasja De Winter en Jeanine Curvers

Bilzen
2023

INHOUDSTAFEL

Inleiding.....	3
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN.....	4
HOOFDSTUK 1. HET ONDERZOEKSGBIED	4
1. Situering onderzoeksgebied	4
2. Archeologische voorkennis.....	7
3. Geplande bodemingrepen.....	13
4. In akte genomen maatregelen	15
Hoofdstuk 2. Landschappelijk bodemonderzoek.....	17
1. Beschrijvend gedeelte	17
1.1 Administratieve gegevens.....	17
1.2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden	19
1.3 Werkwijze, verloop en actoren	19
2. Assessment.....	20
2.1 Algemene toestand van het onderzoeksterrein.....	20
2.2 Landschappelijke opbouw van het onderzoeksterrein	20
3. Conclusie	24
3.1 Vertaling onderzoeksresultaten naar archeologische verwachting	24
3.2 Advies vervolgonderzoek	24
3.3 Afbakening onderzoeksgebied	24
Hoofdstuk 4. Proefsleuvenonderzoek	25
1. Beschrijvend gedeelte	25
1.1 Administratieve gegevens.....	25
1.2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden	27
1.3 Werkwijze, verloop en actoren	27
2. Assessment.....	30
2.1 Landschappelijke opbouw van het onderzoeksgebied	30
2.2 Sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	32
2.3 Vondsten.....	39
2.4 Stalen	39
2.5 Conservatie-assessment	39
3. Conclusie	41
3.1 Vertaling onderzoeksresultaten naar archeologische verwachting	41
3.2 Impact van de geplande werken	42
3.3 Advies vervolgonderzoek	42
3.4 Afbakening onderzoeksgebied	42
SAMENVATTING.....	43
BIBLIOGRAFIE	44

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	45
1. Gemotiveerd advies	45
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	45
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied	45
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen	45
1.4 Bepaling van maatregelen	46
2. Programma van maatregelen voor een opgraving	46
2.1 Afbakening van het projectgebied	46
2.2 Wetenschappelijke doelstellingen en onderzoeksvragen.....	47
2.3 Het onderzoek	48
2.4 Actoren	55
2.4.2 Noodzakelijke competenties	56
2.5 Geschatte tijdsduur.....	56
2.6 Vergaderingen	57
2.7 Randvoorwaarden voor bewaring van het archeologisch ensemble	57
3. Programma van maatregelen 2: behoud in situ.....	58
3.1 Afbakening van het projectgebied	58
3.2 Strategie, uitvoeringswijze en fasering	58
3.3 Competenties van de uitvoerder.....	58
3.4 Risicofactoren.....	59

BIJLAGEN

Bijlage 1: Periodentabel A4
Bijlage 2: Kadasterplan
Bijlage 3: Afbeeldingenlijst
Bijlage 4: Inplantingsplan bestaande toestand
Bijlage 5: Inplantingsplan nieuwe toestand
Bijlage 6: Terreinprofiel
Bijlage 7: Lijst met afkorting boorstaten
Bijlage 8: Boorplan landschappelijk bodemonderzoek op bestaande toestand
Bijlage 9: Boorplan landschappelijk bodemonderzoek op ontworpen toestand
Bijlage 10: Bodemtransect 1
Bijlage 11: Bodemtransect 2
Bijlage 12: Boorprofielen
Bijlage 13: Boorbeschrijvingen en boorlijst
Bijlage 14: Fotolijst landschappelijk bodemonderzoek
Bijlage 15: Sleuvenplan op bestaande toestand
Bijlage 16: Sleuvenplan op ontworpen toestand
Bijlage 17: Bodemtransect proefsleuvenonderzoek
Bijlage 18: Profielen proefsleuvenonderzoek
Bijlage 19: Detailplannen
Bijlage 20: Profiellijst
Bijlage 21: Fotolijst proefsleuvenonderzoek
Bijlage 22: Sporenlijst
Bijlage 23: Vondstenlijst
Bijlage 24: Coupeplan

INLEIDING

Voorliggende nota behandelt de resultaten van het uitgesteld archeologisch vooronderzoek dat uitgevoerd werd naar aanleiding van het bekomen van een omgevingsvergunning voor het inrichten van een begraafplaats aan de Geerestraat te Riemst. Dit project zal gefaseerd worden gerealiseerd. In een eerste fase wordt de parking, de begroetingsruimte en een eerste blok begraafkamers uitgevoerd (*infra*).

Aangezien het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem op het moment van de aanvraag niet volledig kon worden uitgevoerd, werd conform onderafdeling 7 van het Onroerend Erfgoeddecreet een archeologienota met uitgesteld traject opgemaakt en bij het Agentschap Onroerend Erfgoed gemeld door ARON bv. Deze archeologienota, die ID 20312¹ meekreeg, werd door Onroerend Erfgoed in akte genomen met als voorwaarde dat het naleven van het voorgestelde Programma van Maatregelen en het naleven van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 in de afgeleverde vergunning werden opgenomen.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem dat uitgevoerd werd, betrof een landschappelijk bodemonderzoek (2023G136) en een proefsleuvenonderzoek (2023G235). De resultaten van deze onderzoeken worden omschreven in Deel 1 van deze nota. Op basis hiervan wordt er verder onderzoek geadviseerd onder de vorm van een opgraving, wat beargumenteerd wordt in Deel 2. Het Programma van Maatregelen van dit onderzoek staat eveneens omschreven in dit deel 2.

¹ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/20312>

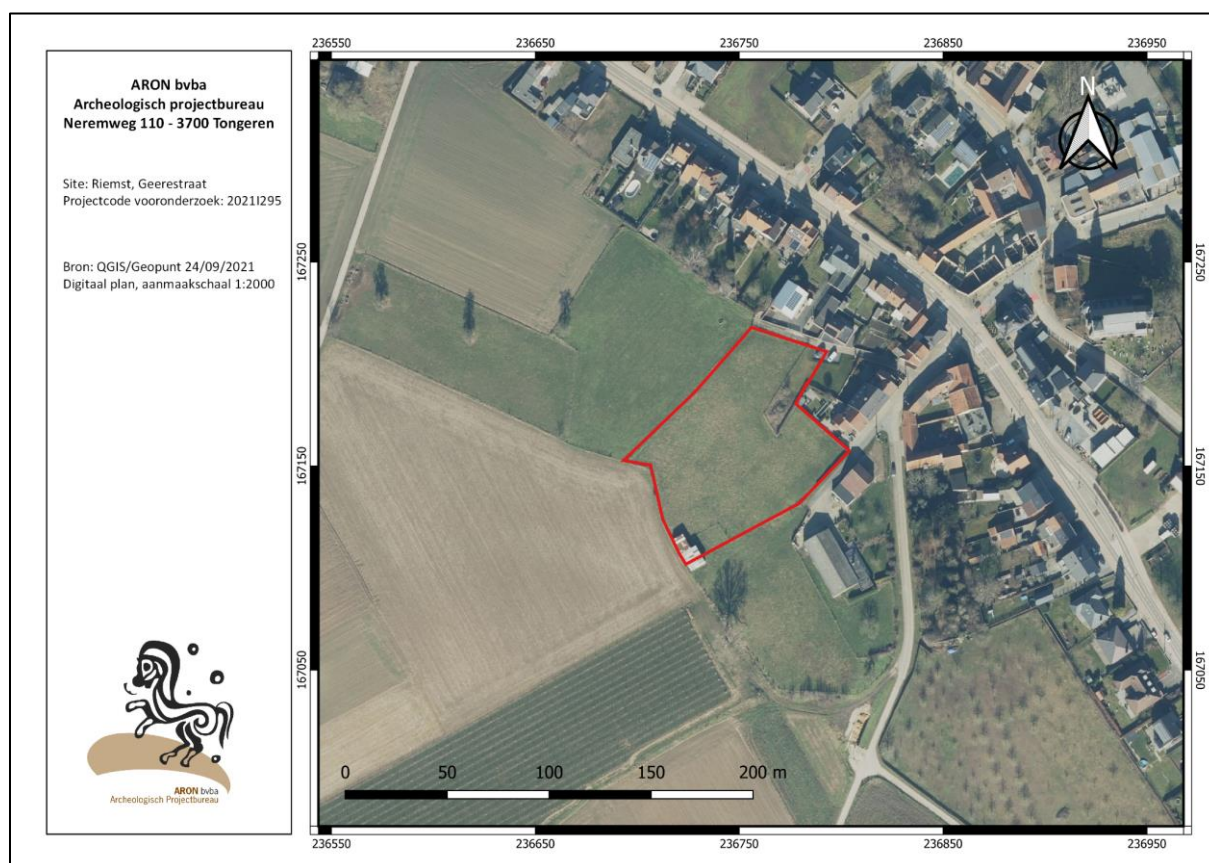
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

HOOFDSTUK 1. HET ONDERZOEKSGBIED

1. Situering onderzoeksgebied

Het terrein - met een oppervlakte van 6715 m² en kadastraal gekend als Riemst 1ste afdeling, sectie A, percelen 390F en 406A - is gelegen aan de Geerestraat te Riemst, ca. 100 m ten westen van het centrum van Riemst.

Het onderzoeksgebied situeert zich in Droog-Haspengouw. Ten noorden en ten oosten van het terrein liggen woonpercelen langs de Geerestraat en meer noordelijk gelegen Visésteenweg. Ten westen en zuiden ligt weiland. De omgeving wordt gekenmerkt als woongebied, ca. 100 m ten westen van de kerk van Riemst. Momenteel is het projectgebied in gebruik als weiland, en bevindt er zich een hek dat de twee percelen scheidt. Twee stallen zijn aanwezig in de zuidoostelijke hoek van perceel 390F (Afb. 1).

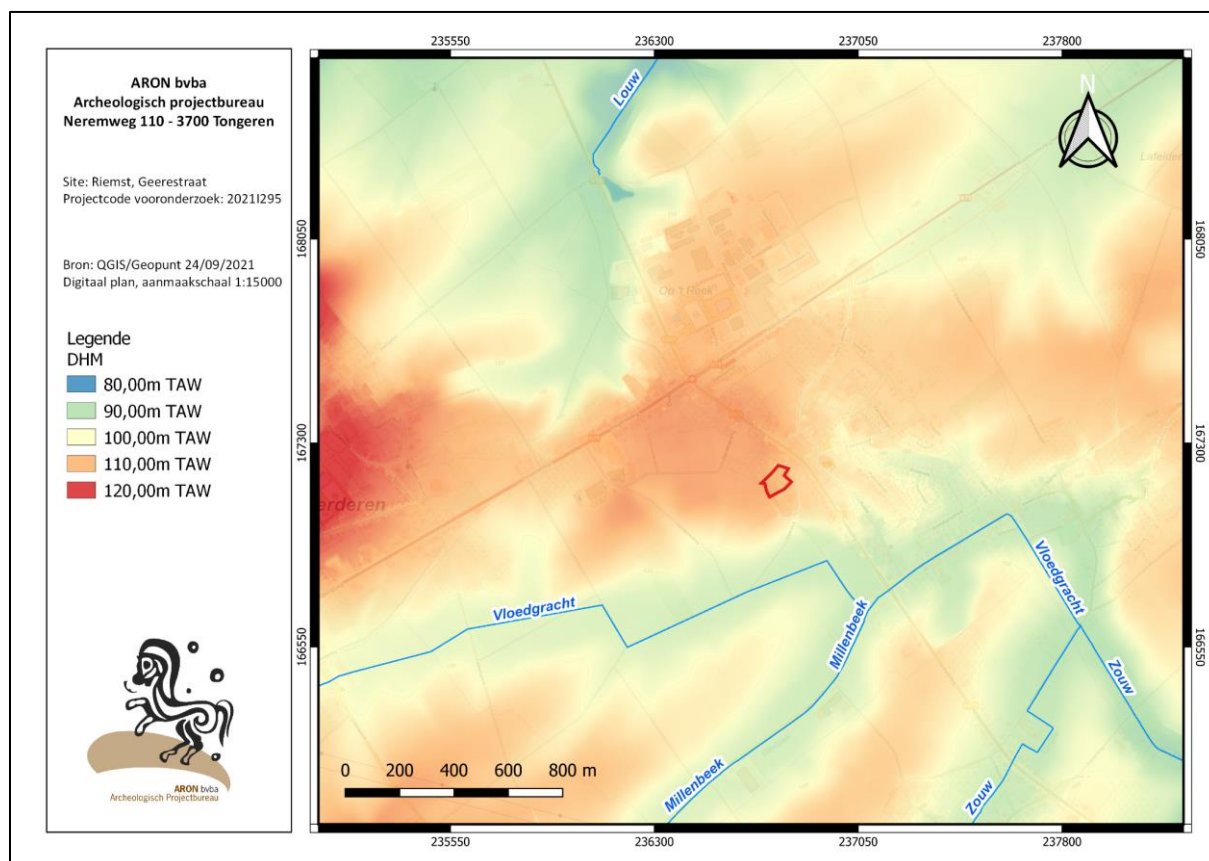
Afb. 1: Kleurenorthofoto (meest recente) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood)

Geomorfologisch gezien behoort het onderzoeksgebied tot Droog-Haspengouw. Het gaat hier om een vrij vlak landschap waarin weinig actieve rivieren voorkomen. Men vindt er wel een netwerk van droge dalen die ZZO-NNW gericht zijn en vaak een uitgesproken asymmetrie vertonen. Het krijtsubstraat is bedekt door een leemmantel waarvan de dikte soms 25 m overtreft en die de hoofdtekken van het reliëf beïnvloedt. Sommige ruggen zouden een eolische oorsprong kunnen hebben en niet enkel het reliëf van de lössbasis weerspiegelen.²

² Verstraelen 2000, 4.

Het onderzoeksgebied zelf ligt op een lang oost-west gerekt plateau. De hoogste punten bevinden zich aan de Sieberg in Herderen en juist buiten de dorpskom van Riemst, ten noordwesten van het projectgebied. De in de omgeving aanwezige beken hebben diepe valleien ingesneden in het plateau. Het gaat hierbij over de Vloedgracht en de Millenbeek die respectievelijk ca. 300 m en 500 m ten zuiden van het onderzoeksgebied lopen en die verder ten zuidoosten van het onderzoeksgebied samenvloeien in de Zouw. De Louw stroomt op ca. 1,3 km ten noorden van het terrein. Bovenstaande waterlopen behoren volgens de Vlaams Hydrografische Atlas tot het Maasbekken, deelbekken Jeker en Heeswater (Afb. 2).

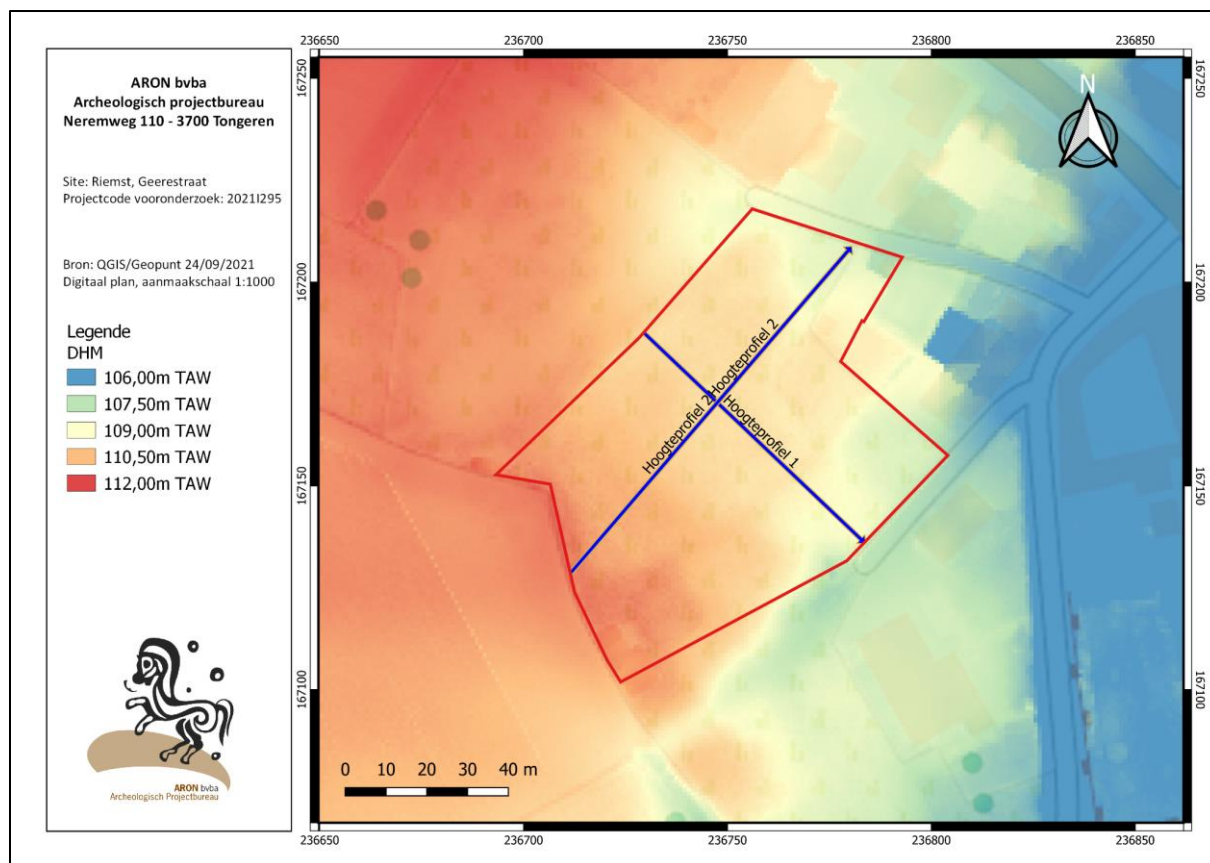
Het projectgebied daalt van- ca.109,85 m TAW in het NW tot ca. 108 m TAW in het ZO (Afb. 3.1 en 3.2 hoogteprofiel 1) en van ca. 111,15 m TAW in het ZW tot ca. 108,60 m TAW in het NO (Afb. 3.1 en 3.2 hoogteprofiel 2).

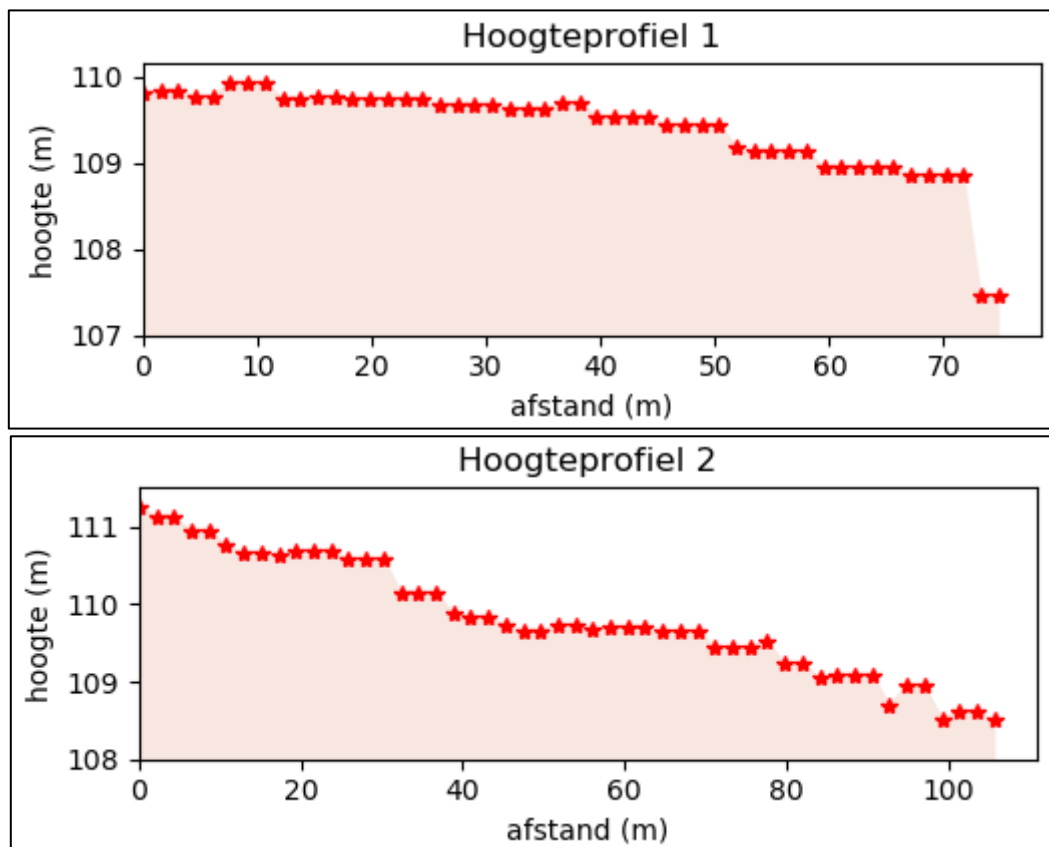
Afb. 2: Uittreksel uit het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het onderzoeksgebied in het rood.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt de tertiaire ondergrond gevormd door de *Formatie van Sint-Huibrechts-Hern* (Afb. 4, paars). Deze kan opgedeeld worden in twee leden: het *Lid van Neerrepen* en het *Lid van Grimmertingen*. De formatie bestaat algemeen uit zeer fijne zanden, glauconiethoudend, glimmerrijk met wisselend kleigehalte. Het eerste Lid bestaat uit los fijn, groenig zand met veel glimmers, vaak gelamineerd. Het *Lid van Grimmertingen* bestaat uit kleverig zeer fijn zand, glauconiethoudend en glimmerhoudend. Onderaan wordt dit lid veel kleirijker. Soms is een basisgrind bestaande uit platte zwarte silexen aanwezig.³

³ De Geyter 2001, 25.

Afb. 3.1: Uittreksel uit het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II met de situering van de hoogteprofielen binnen het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 3.2: Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied (QGIS/Geopunt, digitaal plan, dd. 24/09/2021, 20211295)

De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een leempakket weer met een dikte van 4 m – 10 m (*Afb. 5, roodbruin*). Op 40 m ten zuiden van het onderzoeksgebied wordt onder dit leempakket grind weergegeven, bovenop het onderliggend substraat. Het betreft een grindlaag die meestal op het contact van de Tertiaire ondergrond met de Quartaire deklaag wordt aangetroffen. Het grind kan als dalbodemgrind worden aangeduid. Het gaat hier om een accumulatie van grind in oude of recente rivierdalen (*Afb. 5, roodbruin met zwarte vlekken*). Ter hoogte van de huidige waterlopen Vloedgracht en Millenbeek wordt zowel colluvium (*Afb. 5, groen*, ca. 250 m ten Z) als beekalluvium (*Afb. 5, paars*, ca. 670 m ten O) weergegeven.⁴

Het terrein is op de bodemkaart van België gekarteerd als een OT-bodem, een vergraven terrein (*Afb. 6*). In het noorden grenst hieraan een Abp-bodem en in het zuidzuidoosten een Aba1 bodem. Ca. 100 m ten zuiden en ten zuidzuidoosten van de OT-bodem komen AbB bodems voor.

Het is waarschijnlijk dat ook op het terrein als een Aba1 bodem aanwezig was en dat het noordelijke deel, aan de rand nog gekarteerd als Abp-bodem, in dit type zou vallen.

Cartografische bronnen tonen aan dat het onderzoeksgebied gedurende de voorbije eeuwen gedeeltelijk bebouwd is geweest en verder in gebruik was als moestuin, akkerland en grasland.

Zo toont de Ferrariskaart (1771-1778, *afb. 7*) dat het noordelijke deel van het onderzoeksgebied in gebruik was als moestuin van een nabijgelegen gebouw, terwijl het zuidelijke deel als akkerland in gebruik is. De Atlas der Buurtwegen (1841, *afb. 8*) laat zien dat het gebouw dat op de Ferrariskaart stond niet meer bestaat. Wel bevindt zich nu een klein gebouw op het onderzoeksgebied, dat waarschijnlijk een bijgebouw van de naar het zuiden gelegen hoeve is. Op de kaart van Vandermalen (1846-1854, *afb. 9*) staan op het terrein twee structuren. Op basis van vergelijking met de Atlas lijken beide gebouwen echter net buiten het projectgebied te vallen. De rest van het projectgebied is in gebruik als weiland en akker. Dit blijft zo op de topografische kaart van 1939 (*Afb. 10*) en de luchtfoto's van 1971 t/m 2020. Op de luchtfoto van 2000-2003 (*Afb. 11*) staan enkele stallen of bijgebouwen in de uiterste zuidhoek van het onderzoeksgebied en ter hoogte van perceel 406A. Deze gebouwen zijn op de meest recente luchtfoto uit 2020 echter grotendeels verdwenen: enkel het gebouw in de zuidhoek bestaat nog.

2. Archeologische voorkennis

In de onmiddellijke en wijdere omgeving van Riemst bevinden zich verschillende sporen en CAI-locaties (zie hieronder en *afb. 12*) die wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de prehistorie. Zo zijn er op verschillende locaties sporen van Bandkeramische nederzettingen aangetroffen.

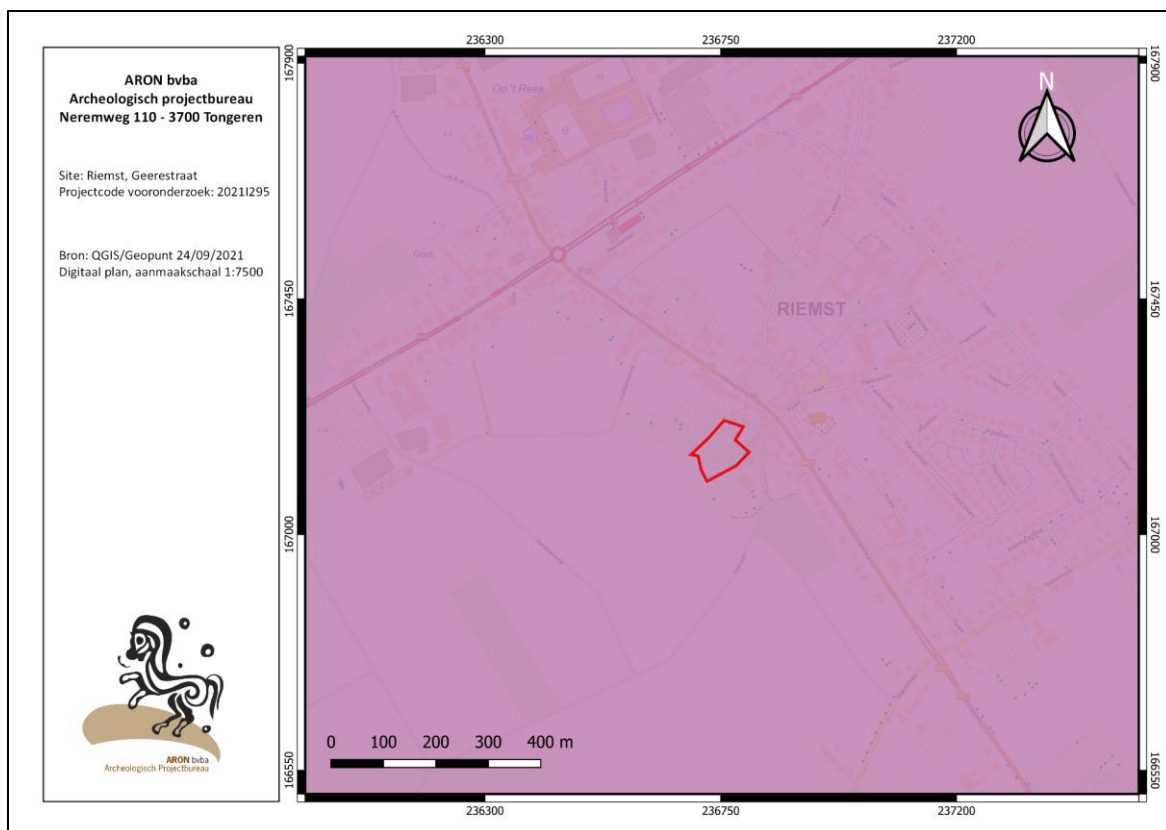
Uit de Romeinse periode zijn onder andere een graf onder een genivelleerde tumulus aangetroffen (opgegraven in 1935) alsook een muntschat van ca. 200 munten, begraven rond 260-270 n.C. De Romeinse wegen Bavay-Tongeren-Maastricht-Keulen en Tongeren-Nijmegen (langs de linker Maasoever) lopen door het grondgebied van de gemeente.

De continuïteit van menselijke bewoning wordt aangetoond door een Merovingische vondst in de funderingen van de oude kerk (afgebroken in 1907).

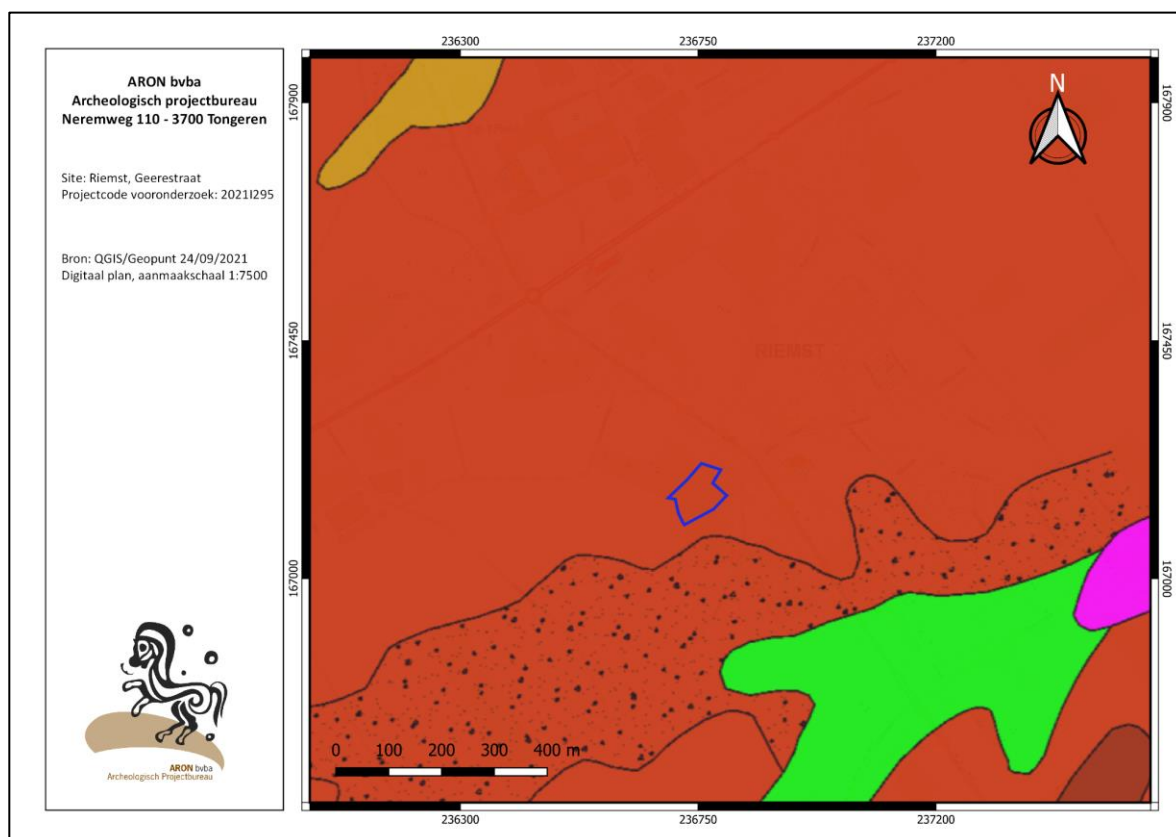
In een oorkonde van 965 wordt de plaatsnaam “Rumanzeis” voor het eerst vermeld. Later werd dit “Reimost”, “Reijmost”, “Rimest” en uiteindelijk vanaf 1524 Riemst.

Het grondgebied hoorde tot het domein van de Loonse graven, en gaat in 1366 naar het prinsbisdom Luik over. In 1766 verleent de prinsbisschop de heerlijke rechten aan graaf J. de Méan, later aan baron de Sluse, kanunnik van het Sint-Lambertuskapittel te Luik.

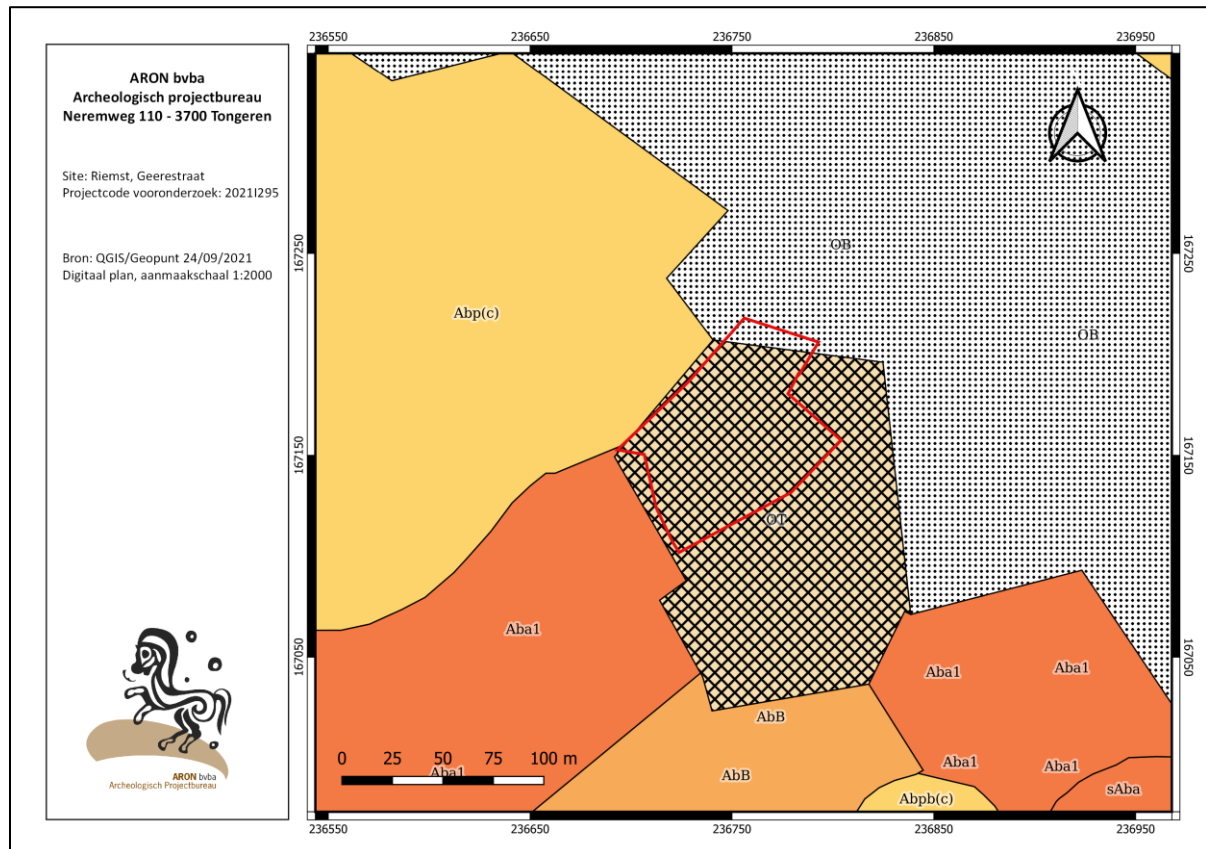
⁴ Verstraelen, 22.

Afb. 4: Uittreksel tertiaire kaart en met afbakening van het onderzoeksgebied in het rood (Paars: Formatie van Sint-Huibrechts-Hern) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 5: Uittreksel Quartair profieltypekaart kaartblad 34 Tongeren met afbakening van het onderzoeksgebied in het rood (Roodbruin: Leempakket met dikte van 4 m – 10 m, Roodbruin met zwarte vlekken :Grind boven leempakket, Groen: Colluvium, Paars: Beekalluvium) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 6: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Tijdens de 16^e, 17^e en 18^e eeuw had Riemst te lijden onder verschillende pestepidemieën en plunderende legers, onder andere tijdens het offensief van Farnese (1579-1585), de verovering van Maastricht door Frederik-Hendrik van Nassau (1632), de oorlogen van Lodewijk XIV (1673, 1676) en van Lodewijk XV (slag van Lafelt, 1747).

CAI 52590 - Visésteenweg' - 90 m ten N - veldkartering:

- steentijd - prehistorische handgevormde scherf, gemagerd met chamotte en een beetje organisch materiaal;
- Romeinse tijd - bouwpuin, mortelresten, ceramiek, dakpannen.

CAI 52908 - 'Geerestraat' - 150 m ten W - steentijd - veldkartering - vuurstenen artefacten.

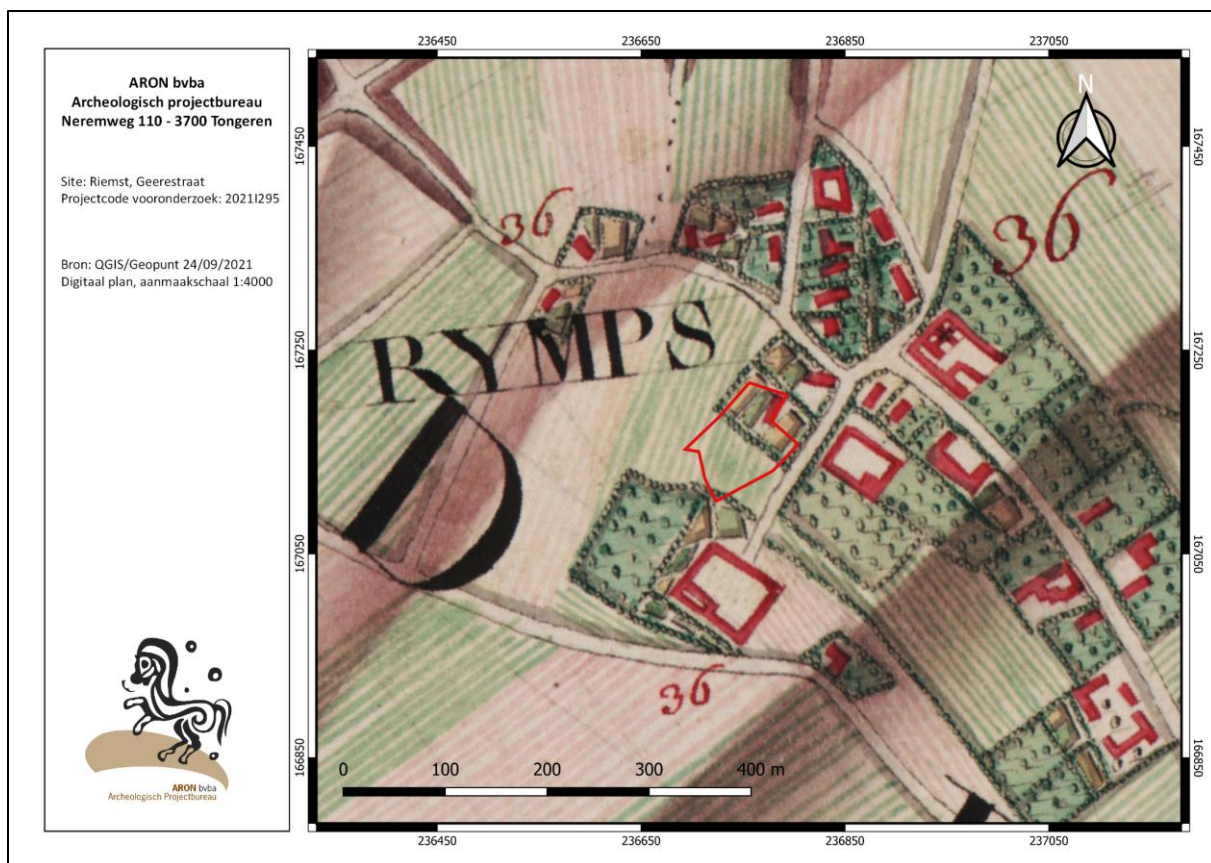
CAI 51353 - Herderen-Herdenenweg' - 560 ten W:

- steentijd - evaluerend terreinonderzoek en opgraving - twee sikkelelementen en één schrabber;
- late bronstijd - evaluerend terreinonderzoek en opgraving – handgevormd aardewerk;
- Romeinse tijd - evaluerend terreinonderzoek en opgraving - fragment van een Romeinse dakpan.

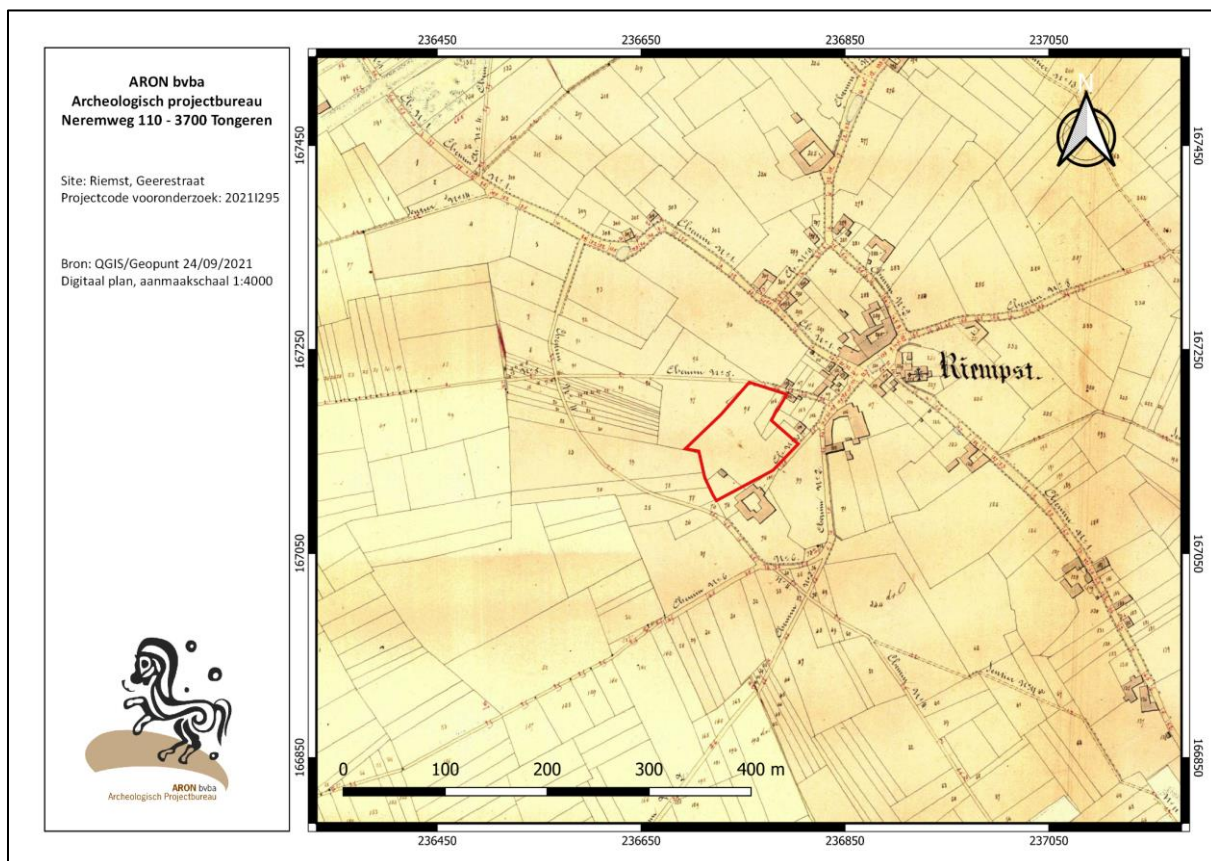
CAI 212963 - 'Tramstraat' - 400 m ten NO - proefsleuvenonderzoek:

- mesolithicum - afgebroken microkling;
- metaaltijden – een scherf handgevormd aardewerk;
- nieuwe tijd - musketkogel.

CAI 700118 - 'Herderenweg II' - 480 m ten WNW - vroegneolithicum - erfgoedonderzoek - lithisch materiaal (bandkeramiek).

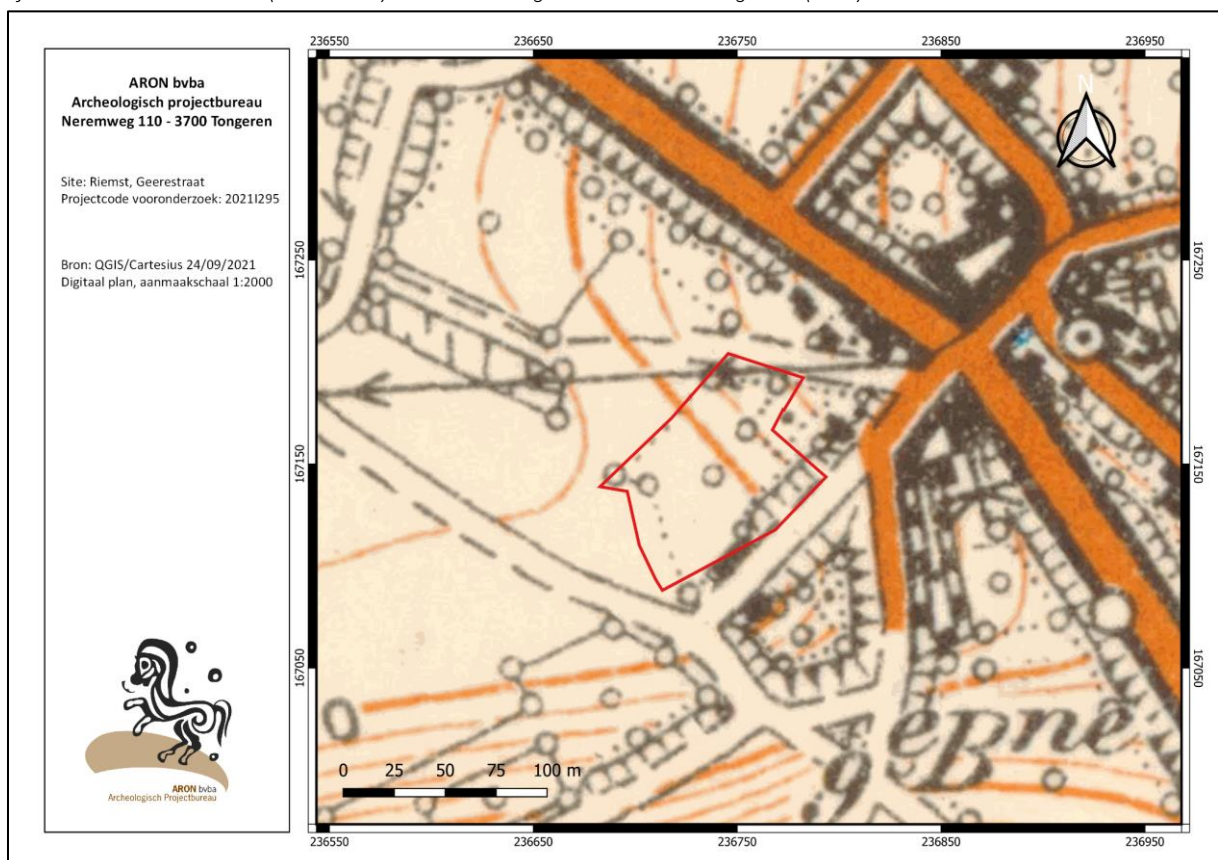
Afb. 7: Detail uit de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het onderzoeksgebied (rood).

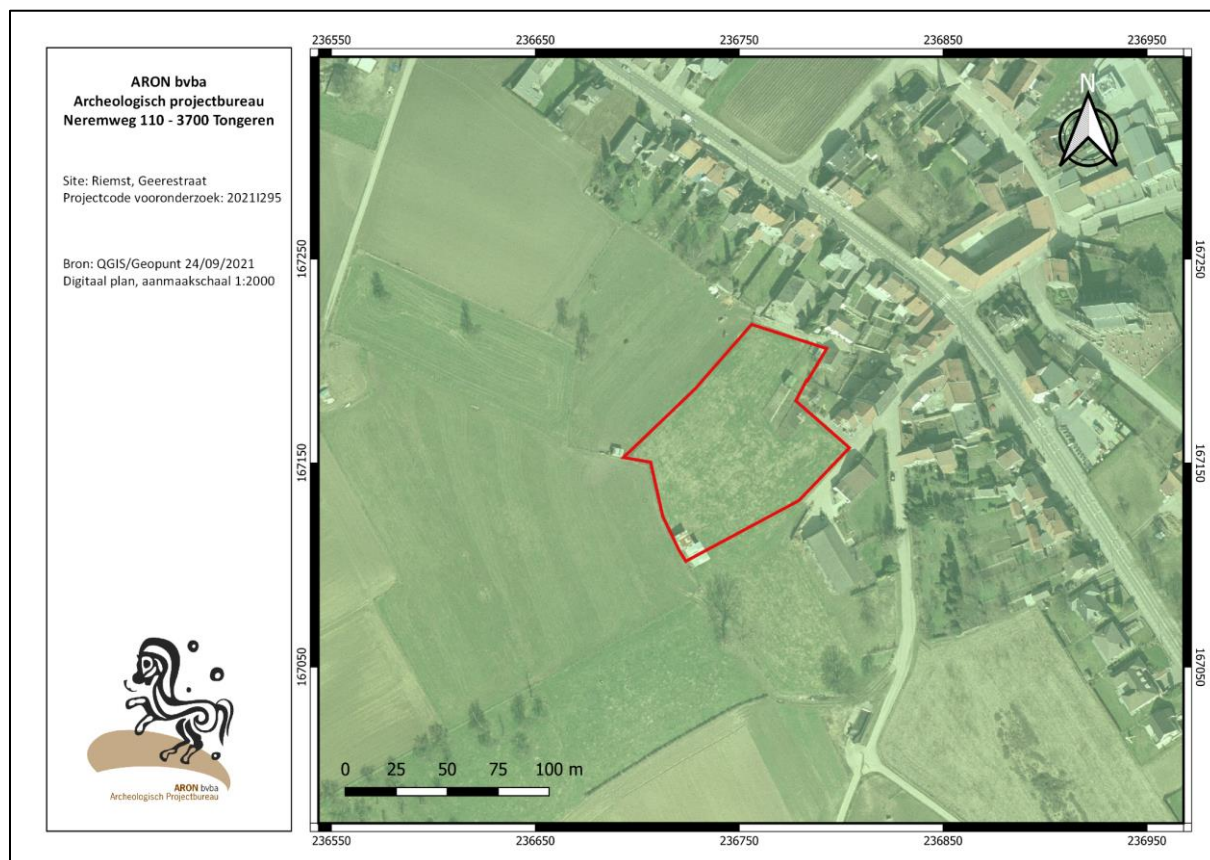
Afb. 8: Atlas van de Buurtwegen (ca. 1841) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 9: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 10: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 11: Orthofoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

CAI 700119 – ‘Kruispunt Tongeren-Maastricht en Bilzen-Hallembaye’ - 400 m ten NNW – erfgoedonderzoek:

- Vroeg-Romeinse tijd - substructies; vermoeden van een villa op deze locatie; alvast een concentratie aan dakpannen; waarschijnlijk klimt de villa op tot het vroege Keizerrijk.

-Midden-Romeinse tijd – muntenschat (200 munten van Gordianus II tot Postumus)) in een urne

CAI 700115 - ‘Tongersesteenweg 39’ - 250 m ten NW - Romeinse tijd - veldkartering - mogelijk substructies van een Romeinse villa.

CAI 219057 - ‘Tongersesteenweg’ - 360 m ten NW - Romeinse tijd - losse vondsten - fragmenten van Romeinse dakpannen, zilveren dinar van Hadrianus (117-138 na Ch.) - twee fragmenten van zilveren munten.

CAI 152520 - ‘Kruispunt Tongersesteenweg en Visésteenweg’ - 360 m ten NNW - Romeinse tijd - Romeinse dakpannen.

CAI 50177 – ‘Parochiekerk St. -Martinus’ - 120 m ten O - Merovingische periode - toevalsvondsten en evaluerend terreinonderzoek - een potje uit de 7de eeuw in de funderingen van de oude kerk.

CAI 50148 - ‘Klein-Lafeltstraat 190’ - 180 m ten NW - 16de eeuw - toevalsvondsten en evaluerend terreinonderzoek - 2 ruimtes, uitgegraven uit de leem. De eerste ruimte had een tongewelf en een nis in elk van de 4 wanden. In één van de nissen was een mannelijke figuur in een gedrapeerd kledingstuk en samengevouwen handen uitgesneden. Mogelijk stelt dit St.-Martinus, de patroonheilige van de parochie, voor. In de vloer was een vierkant gat dat uitgaaf op een gang die leidde naar een tweede kelder. Hierin bevonden zich 2 nissen. Van hieruit vertrok nog een gang,

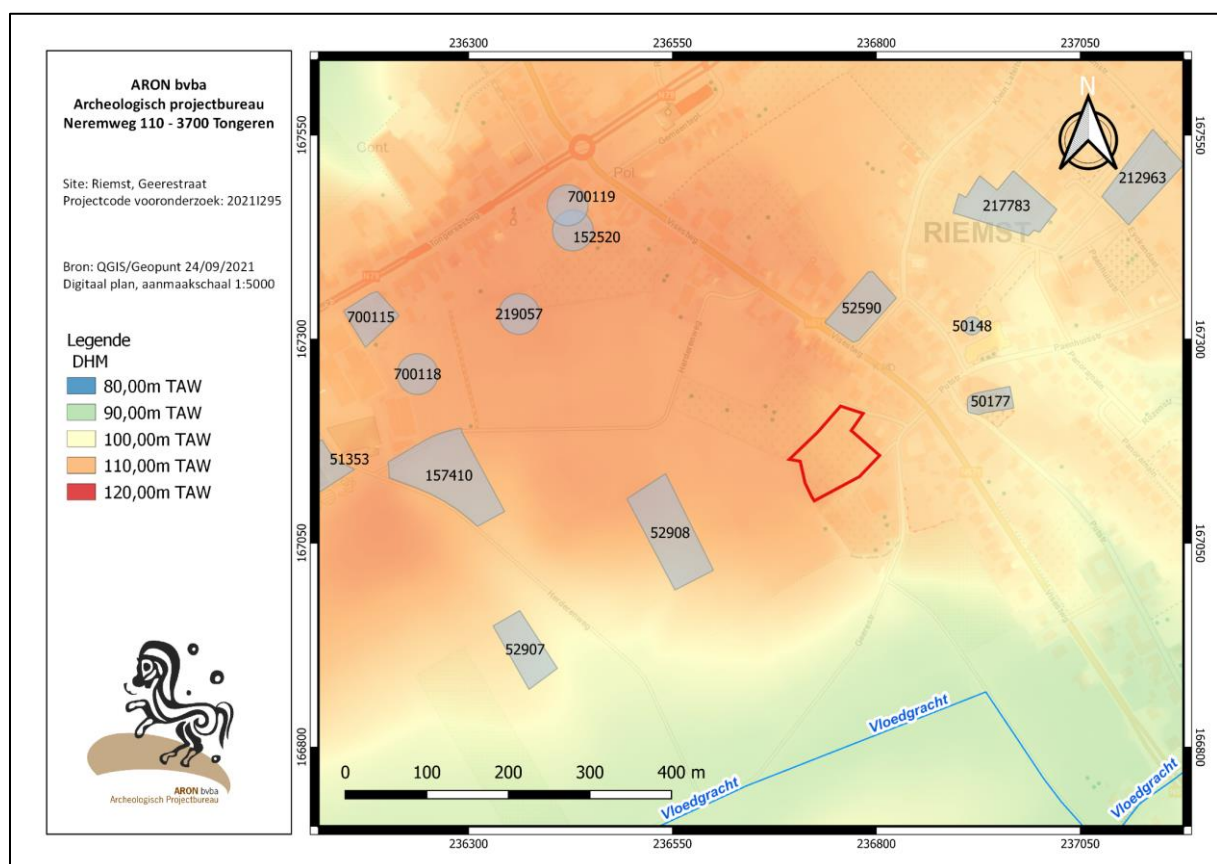
maar deze was gedeeltelijk ingestort. Mogelijk te interpretern als middeleeuwse cultusplaats of een restant van de Tachtigjarige oorlog (1568-1648).

CAI 157410 - Herderenweg' 360 m ten W - 18de eeuw - opgraving - O-W georiënteerd onverharde wegdek met karrensporen, te volgen over een afstand van 60m.

CAI 52907 - 'Herderenweg I' - 380 m ten WZW - zonder datering - veldkartering - opgeploegde grondsporen.

CAI 217783 - 'Riemst Eyckendaal' - 270 m ten NO - zonder datering - proefsleuvenonderzoek - 2 kuilen, een perceelsgreppel en een karrespoor.

Op basis van de gunstige topografische ligging wordt het potentieel op zowel prehistorische artefactensites als (proto)historische sporensites als hoog beschouwd. Ook is er een relatief grote kans op militair erfgoed in verband met de slag bij Lafelt (1747).

Afb. 12: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen (lichtblauw) en het onderzoeksgebied (rood) op het DHM (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

3. Geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een projectgebied van ca. 6.715 m² langs de Geerestraat in Riemst, de inrichting van een nieuwe begraafplaats (Afb. 13, bijlage 4) met:

- bijhorend parkeren;
- overkapping i.f.v. begroetingsruimte;
- begraafkamers;

- urnemuur;
- strooiweide;
- knekelput;
- technische ruimte;
- groenaanleg.

Op een ca. 106 m² grote zone zijn geen bodemingrepen gepland. Het betreft een deel van perceel 406A dat uit de geplande werken wordt uitgesloten. De geplande bodemingrepen nemen zo een oppervlakte in van ca. 6609 m².

Het inrichtingsvoorstel gaat uit van een min of meer centrale inplanting van de graven en een minimale terreininname. De graven, urnekelders en columbaria (525 in totaal) worden, per groep, verspreid geplaatst rondom een centraal grasvlak. Zo ontstaan 'begraafkamers', van elkaar gescheiden door haagjes of grasvlakken met bomen. Het centrale grasvlak kan ingericht worden als rustplek met zicht over de begraafplaats en het omliggende landschap.

De diepte van de ingreep in de bodem van de verschillende soorten graven wordt door het Politiereglement bepaald. Elk graf beschikt over een basisplaat van 100 cm x 100 cm x 20 cm.

Alle paden en toegangsstroken worden uitgevoerd in één soort en type van waterdoorlatend materiaal, meer bepaald waterdoorlatende grasslines. Tussen de graven worden stroken met stapstenen in het gras voorzien. Verspreid worden 35 hoogstammige bomen (een mix van moeraseden, linde- en amberbomen) aangeplant. Daarnaast worden nog circa vijfenvijftig (meerstammige) haagbeuken voorzien in 9 horizontale stroken, eveneens hoogstammig. Langs de buitenste perceelgrenzen wordt een wilde haag tegen de omheining geplaatst.

Voor het aanleggen van grasperken zal de maximale bodemingreep ca. 20 cm onder het maaiveld bedragen. Voor het planten van bomen worden plantputten gegraven van ca. 0,80 m diep. Voor het planten van hagen zullen de bodemingrepen iets beperkter in diepte zijn.

De oppervlakte aan verharding (begroetingszone, inclusief urnemuur en technische ruimte, exclusief strooiweide) bedraagt 320 m². Hier gaat de bodemingreep tussen 50 cm en 80 cm onder het m.v.

Aansluitend op de toegangsweg langs de Geerestraat worden er 13 bovengrondse parkeerplaatsen voorzien, waaronder twee voor mindervaliden.

Het regenwater komende van de overkapping en de verharding van de begroetingsruimte wordt opgevangen in ondergrondse regenwaterputten (2 x 10.000 liter) die tussen de begroetingsruimte en de westelijke grens zullen geplaatst worden. Hiervoor kan een uitgraving van 2 à 3 m worden verwacht.

Tussen de graven en de parking zullen 7 hoge lantaarnverlichtingen geplaatst worden. Op dit moment is het plan van de andere nutsleidingen nog niet bekend.

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Afb. 13: Inplantingsplan (initiatiefnemer, digitaal plan, dd. 24/08/2021, schaal 1:200, 2021/295).

4. In akte genomen maatregelen

Uitgaande van bovenstaande gegevens werd in de in akte genomen archeologienota (ID 20312)⁵ bijkomend vooronderzoek geadviseerd. Deze archeologienota werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed in akte genomen zonder bijkomende voorwaarden.

⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/20312>

Dit aanvullend vooronderzoek diende in eerste instantie te bestaan uit een landschappelijk bodemonderzoek.

Indien het landschappelijk bodemonderzoek aantoonde dat op het terrein een gaaf (A-E-B-C) profiel, of een voldoende gaaf (A-B-C) bewaarde bodem aanwezig was, dan diende een vooronderzoek naar prehistorische artefactensites uitgevoerd te worden. Dit bleek niet het geval te zijn, waardoor direct overgegaan kon worden naar een proefsleuvenonderzoek naar (proto-)historische sites.

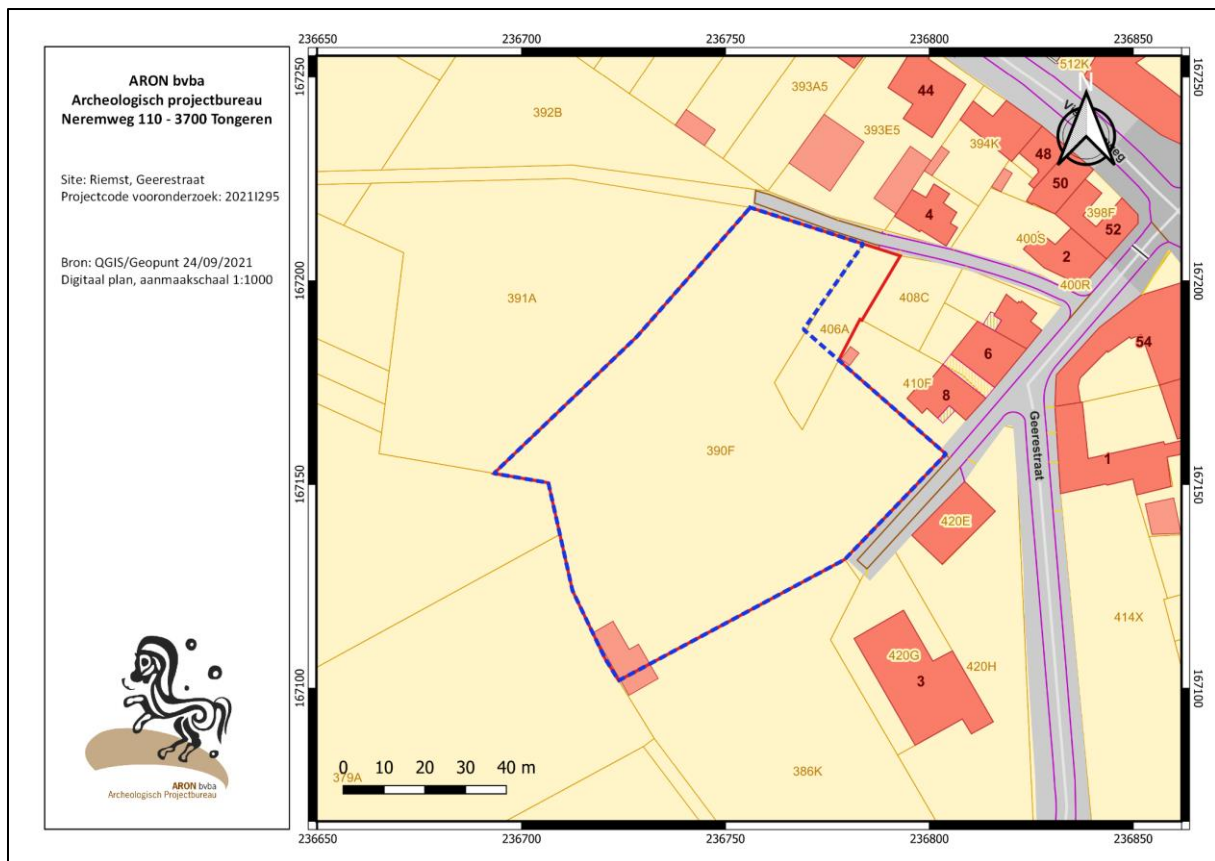
HOOFDSTUK 2. LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

1. Beschrijvend gedeelte

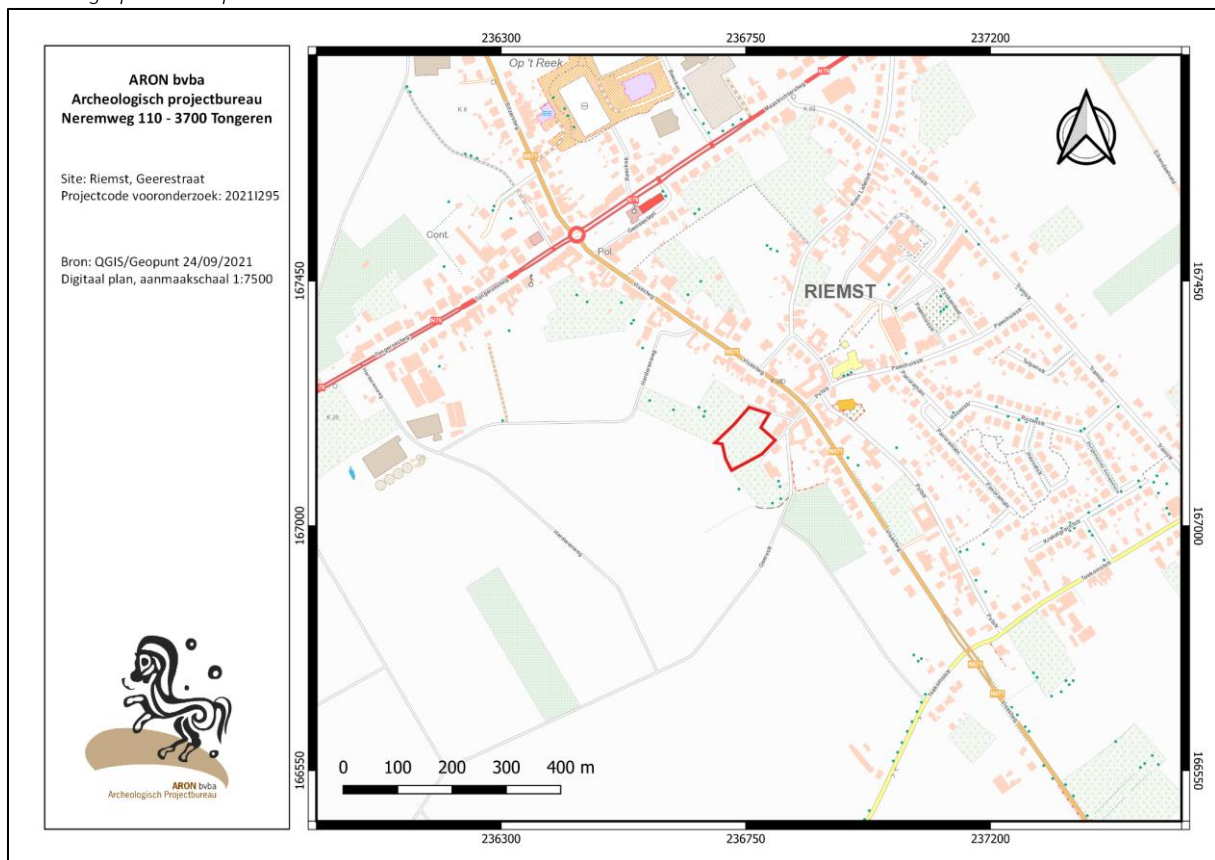
1.1 Administratieve gegevens

Onderdeel van het onderzoek	Landschappelijk bodemonderzoek	
Projectcode	2023G136	
Naam en erkenningsnummer archeoloog	Willem Vanaenrode OE/ERK/Archeoloog/2018/00207 ARON bv Archeologisch Projectbureau, Bremakker 35, 3740 Bilzen OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Andere actoren en specialisten:	Functie	Naam
	Projectleider Veldwerkleider Assistent archeoloog	Petra Driesen Willem Vanaenrode Sid Skrabanja
	Wetenschappelijke begeleiding	Petra Driesen
Extern wetenschappelijk advies	N.v.t.	N.v.t.
Locatiegegevens	Limburg, Riemst, Geerestraat.	
Bounding box coördinaten	Xmin, Ymin: 236693.20, 167101.90; Xmax, Ymax: 236804.04, 167217.96	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 6715 m ² . De zone van de geplande werken omvat 6609 m ² .	
Kadasternummers	Riemst Afd. 1ste, sectie A, percelen 390F en 406A	
Thesaurusthermen ⁶	Landschappelijk bodemonderzoek, Riemst, Geerestraat	
Overzichtsplan verstoringen	N.v.t.	

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

Afb. 14a: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het projectgebied in het rood en de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

Afb. 14b: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het onderzoeksterrein (rood) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

1.2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Het landschappelijk bodemonderzoek heeft als doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door een gerichte staalname.

In onderstaande tekst worden volgende onderzoeksvragen behandeld:

- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Waar zijn er bodems die nog voldoende waardevol zijn voor prehistorie? En voor sites met bodemsporen?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.

1.3 Werkwijze, verloop en actoren

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd op 12 juli 2023. Willem Vanaenrode (*ARON bv*) was veldwerkleider en Sid Skrabanja (*ARON bv*) was aanwezig als assistent-archeoloog. Senior archeoloog Petra Driesen volgde het project intern op.

De uitvoering van het landschappelijk bodemonderzoek gebeurde conform de vereisten opgenomen in de *Code Goede Praktijk* (CGP 7.3) en het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota met ID 20312⁷. Deze laatste voorzag in het plaatsen van 7 landschappelijke boringen in een verspringend driehoeksgrid van 30 x 30 m. Het boorplan dat in de archeologienota werd voorgesteld (*Afb. 15*), werd tijdens de uitvoer van het onderzoek aangehouden.

De boringen werden uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 centimeter. De diepte van de geplaatste boringen varieerde van ca. 95 cm tot ca. 200 cm onder het maaiveld. Dat bij een enkele boring (B7) niet dieper geboord werd, heeft te maken met de daar aanwezige verstoring.

Alle boorprofielen werden gefotografeerd en beschreven. Het opgeboorde sediment werd in stratigrafische volgorde gelegd met een schaallat erlangs. De bovenzijde van de boring bevindt zich links(boven) op de foto, het diepste punt rechts(onder). De positie van het maaiveld bevindt zich ter hoogte van de 0 op de schaallat.

De beschrijving van de horizonten werd gebaseerd op de FAO Unesco Systeem (A, E, B, C; met waar mogelijk verdere onderverdeling). Alle boringen werden genummerd en zijn daarna op een georeferencieerd plan met leesbare schaal aangebracht (boorpunten opgemeten d.m.v. GPRS, inclusief de hoogtemeting in TAW).

De veldwerkleider stelde een boorlijst⁸ en een georeferencieerd overzichtsplan, met daarop de inplanting van de boorpunten (*Afb. 15*) op. Een dagrapport werd niet opgesteld vermits het veldwerk minder dan één dag duurde. Bij de uitwerking van het onderzoek werden de foto's op zo'n manier hernoemd opdat de benaming van de foto's de gegevens uit de fotolijst omvat. In de *BIJLAGEN* is een overzicht van de mappenstructuur met benaming van de foto's weergegeven.⁹ Daarnaast werden terreindoorsnedes¹⁰ en een overzichtsplan opgemaakt¹¹. Ten slotte werden de boorprofielen gedigitaliseerd.¹²

Er werden bij het landschappelijk bodemonderzoek geen natuurwetenschappelijke staalnames genomen.

⁷ De Loof, Driesen, Van De Staey 2021.

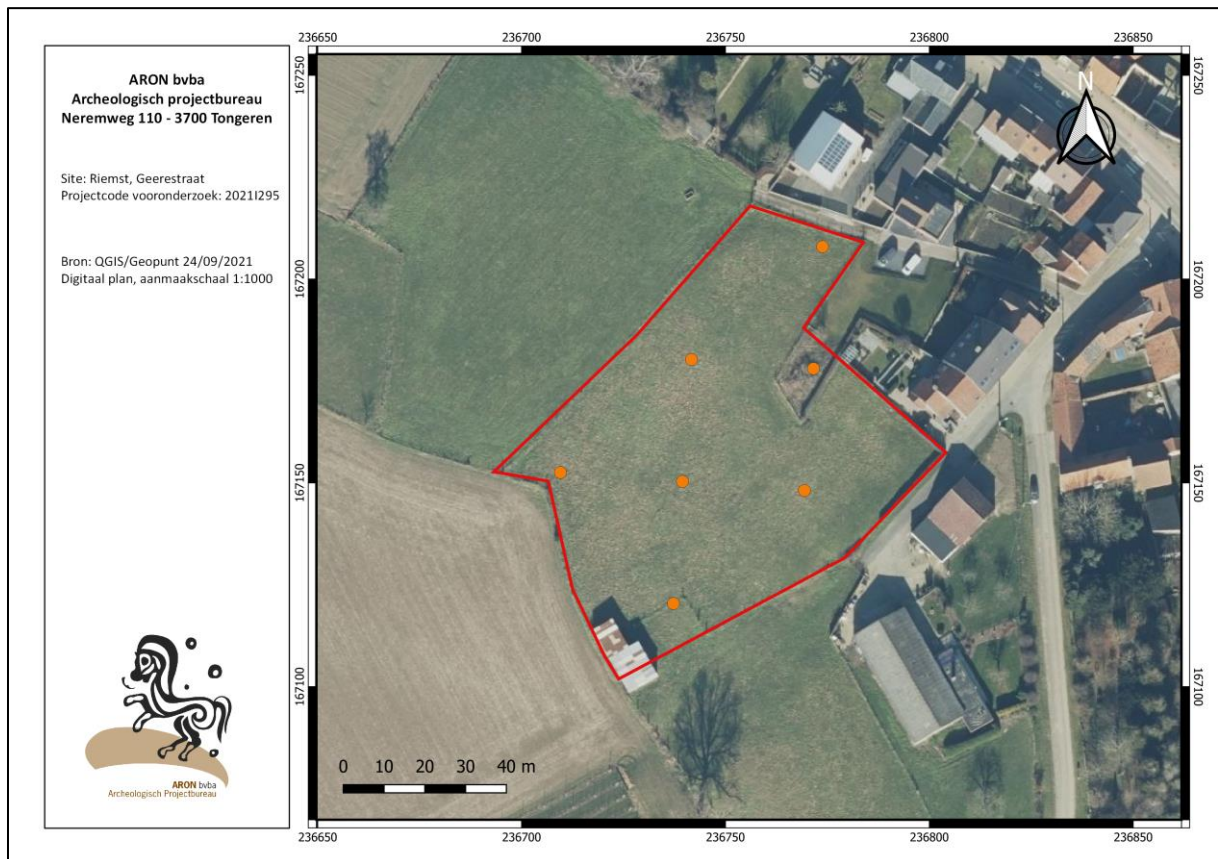
⁸ Zie bijlagen.

⁹ Zie bijlagen.

¹⁰ Zie bijlagen.

¹¹ Zie bijlagen.

¹² Zie bijlagen.

Afb. 15: Orthofoto met indicatie van de boorpunten.

2. Assessment

2.1 Algemene toestand van het onderzoeksterrein

Het onderzoeksgebied bevindt zich langs de Geerestraat aan de zuidwestelijke kant van de dorpskern van Riemst. Het is momenteel in gebruik als weiland (afb. 16 en 17). Aan de noord- en oostzijde wordt het gebied begrensd door twee doodlopende vertakkingen van de Geerestraat. Ten zuiden en westen van het onderzoeksgebied bevinden zich andere velden en akkers.

2.2 Landschappelijke opbouw van het onderzoeksterrein

2.2.1 Beschrijving

Over heel het onderzoeksgebied is een leembodem aanwezig, zij het sterk vergraven. Er werd nergens een intact bodemprofiel aangetroffen. Buiten boring 7, die een volledig verstoorde bodem toonde, zijn de boringen in twee groepen te verdelen: een groep waarbij een restant van een B-horizont aanwezig was en een groep waarbij dit niet het geval was.

De eerste groep (boringen 2 en 3, afb. 18), met een restant van de B-horizont, bestond uit een bouwvoor van 35-40 cm dik met daaronder een pakket bruin colluvium met fragmenten houtskool, steenkool en baksteen van 15-30 cm dik. Hieronder bevond zich dan de bruinbeige Bt-horizont van 20-30 cm dik, gevolgd door de beige moederbodem. Deze twee boringen bevonden zich in het midden van het onderzoeksgebied, wat erop wijst dat hier de bodem beter bewaard is.

Afb. 16: Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied naar het westen gezien.

Afb. 17: Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied naar het zuiden gezien.

Bij de tweede groep (boringen 1, 4, 5 en 6) werd geen B-horizont aangetroffen. Boringen 1, 4 en 6 bestonden uit een verstoorde bovenlaag van ca. 70-110 cm dik direct op de beige moederbodem (afb. 19). In deze verstoorde bovenlaag werd een bijmenging van kleine fragmentjes houtskool, steenkool en baksteen aangetroffen. Bij boring 5 was wel nog een bouwvoor van ca. 40 cm dik aanwezig met daaronder een colluviumlaag van 35 cm dik (afb.20). Dit colluviumpakket had een bijmenging van kleine fragmenten steenkool en baksteen. Hieronder zat de moederbodem.

Boring 7 toonde een volledig verstoorde bodem met een bijmenging van kalk (afb. 21). Deze boring kon niet tot op de moederbodem voortgezet worden door deze verstoring.

Afb. 18: Referentieprofiel B2 met horizonten A-B-C.

Afb. 19: Referentieprofiel B6 met horizont C.

Afb. 20: Referentieprofiel B5 met horizon A-C.

Afb. 21: Referentieprofiel B7.

2.2.2 Interpretatie

De bodemkaart (Afb. 6) toont voor het gehele onderzoeksgebied een OT-bodem. Dit is een sterk vergraven bodem. De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek bevestigen dit grotendeels: boringen 1, 4, 5 en 6, die aan de oost-, west- en zuidrand van het onderzoeksgebied liggen, tonen allemaal een verstoorde bodem met ofwel een colluviumpakket ofwel een verstoorde bovenlaag direct op de moederbodem waarbij de B-horizont volledig verdwenen is.

Boring 7, aan de noordzijde van het onderzoeksgebied, kon zelfs niet dieper dan ca. 95 cm gezet worden door de aanwezige verstoring. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat deze boring het dichtst bij een weg ligt, waardoor het makkelijker was voor de omliggende boerderijen en huizen om hier vanaf de weg puin en dergelijke te komen dumpen.

In het centrale deel van het onderzoeksgebied tonen boringen 2 en 3 aan dat de bodem hier beter bewaard is gebleven. Echter, deze bewaring is minimaal: er is slechts 20-30 cm van de Bt-horizont aanwezig, terwijl deze in ongerepte lössbodems tot meer dan een meter dik kan zijn. Enkel de uiterste onderkant van de Bt-horizont is hier dus nog bewaard.

3. Conclusie

3.1 Vertaling onderzoeksresultaten naar archeologische verwachting

In de in akte genomen archeologienota werd uitgegaan van een hoog potentieel voor zowel prehistorische artefactensites als voor (proto)historische vindplaatsen door de ligging van het onderzoeksgebied in een gradiëntzone en door de in de buurt aangetroffen archeologische sporen. Een ligging nabij een rivier- of beekdalvallei vormt namelijk een gunstige locatie voor jagers-verzamelaars door de nabijheid van stromend water en de aanwezigheid van hoger gelegen gronden. Er werd echter ook opgemerkt dat men van een goede conservering van zulke sites pas kan spreken wanneer blijkt dat de bodem vrijwel intact bewaard is.

De lithische artefacten, die door de prehistorische mens op het toenmalige loopvlak zijn achtergelaten, zijn doorheen de tijd door postdepositionele processen¹³ immers door de top van het sediment heen gezakt, waardoor ze zich tegenwoordig als een diffuse band van gemiddeld 30 tot 70 cm dik in de bodem manifesteren. De verticale spreiding van de vondsten in de bodem is hierbij unimodaal.¹⁴ Indien zich in de bodem een bodemontwikkeling heeft voorgedaan, wordt het grootste aantal artefacten doorgaans in de E-horizont aangetroffen. Een B-horizont vormt als gevolg van zijn grotere dichtheid door humus-, sesquioxiden- en/of lutumaanrijking, als het ware een barrière, zodat artefacten zich niet verder naar beneden kunnen verplaatsen ten gevolge van pedologische processen. Hierdoor geldt de B-horizont als ondergrens van de verticale spreiding van de vuurstenen artefacten.¹⁵

Langs de randen van het onderzoeksgebied werd overal een verstoorde bodem aangetroffen met meestal een verstoorde laag of een colluviumpakket direct op de moederbodem. Hier werd nergens een B-horizont vastgesteld, wat wijst op zeer ongunstige condities voor de bewaring van prehistorische artefactensites.

Bij boring 2 en 3 in het midden en aan de noordzijde van het onderzoeksgebied werd wel een B-horizont aangetroffen, maar deze was zeer sterk verstoorde en enkel de onderste 20 tot 30 cm was bewaard gebleven. Ook hier is de kans op bewaard gebleven prehistorische artefactensites zeer klein.

3.2 Advies vervolgonderzoek

Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek, adviseren wij - conform de criteria gesteld in het Programma van Maatregelen van de in akte genomen archeologienota - het volgende vervolgonderzoek:

Aanvullend vooronderzoek naar (proto-)historische sites d.m.v. proefsleuven

3.3 Afbakening onderzoeksgebied

Het vooronderzoek naar (proto-)historische sites d.m.v. proefsleuven zal plaatsvinden over het gehele onderzoeksgebied, met uitzondering van de zone waarin geen bodemingrepen zullen plaatsvinden (*Afb. 14a*).

¹³ Deze processen kunnen in drie hoofdgroepen onderverdeeld worden, namelijk antropogene processen (bv. trampling), biotische processen zoals bioturbatie & boomvallen, en abiotische processen (deflatie, watererosie en vorstwerking).

¹⁴ Deeben 1998-1999, 11.

¹⁵ Van Bosch & Alma 2019, 14-15.

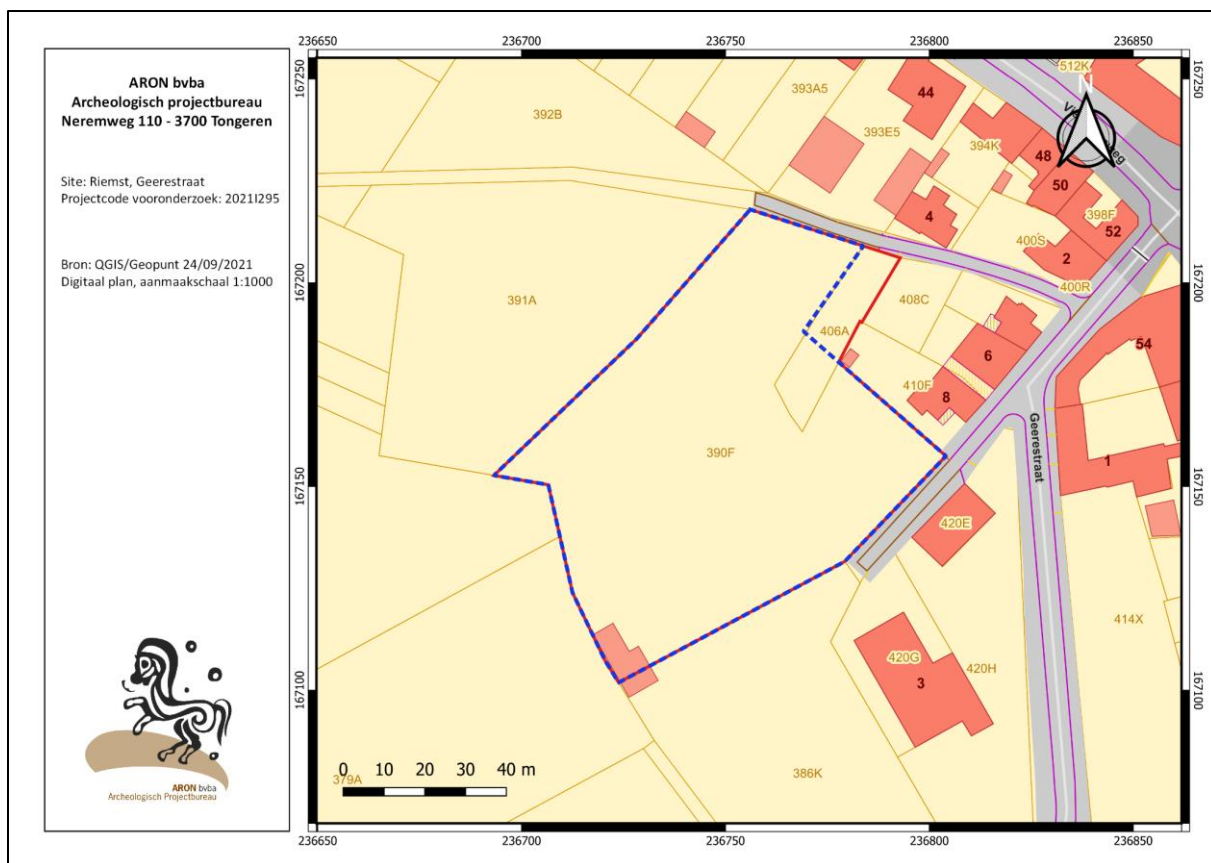
HOOFDSTUK 4. PROEFSLEUVENONDERZOEK

1. Beschrijvend gedeelte

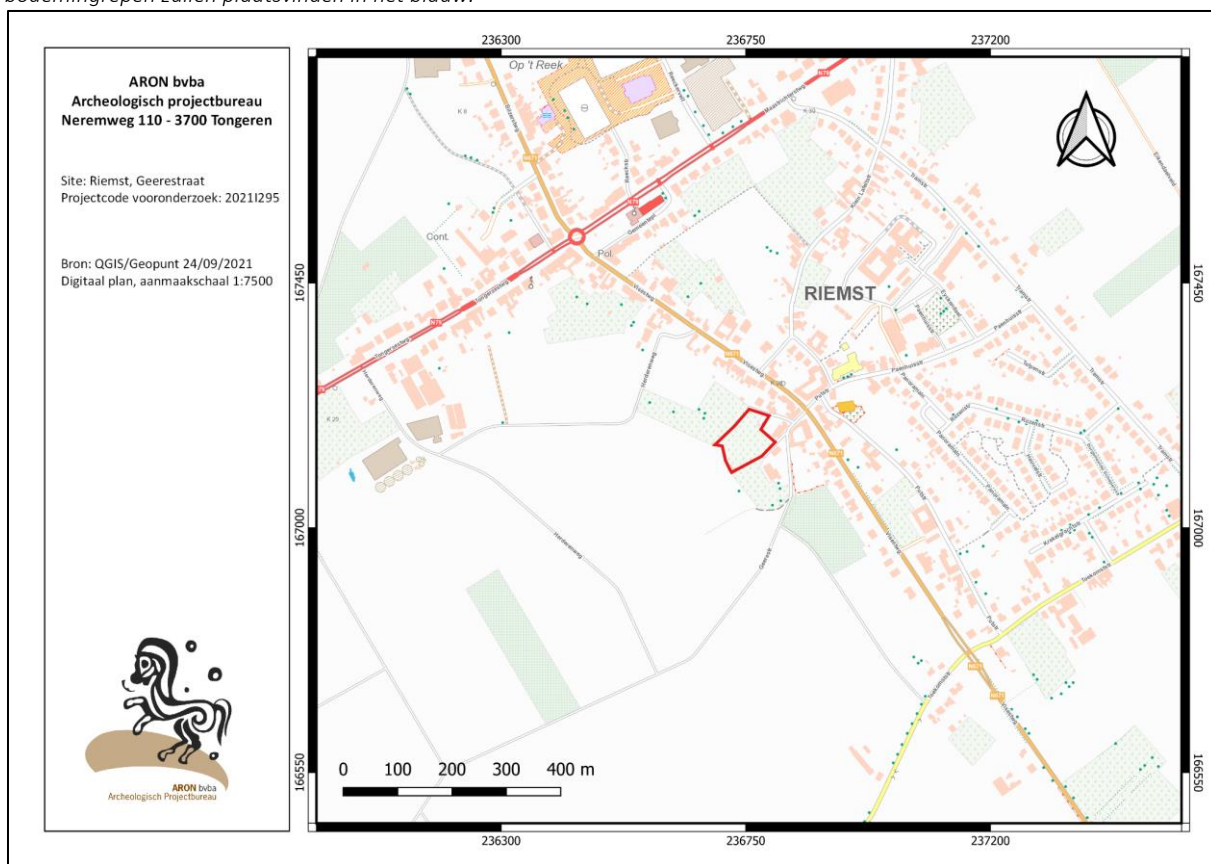
1.1 Administratieve gegevens

Onderdeel van het onderzoek	Proefsleuven en proefputten	
Projectcode	2023G235	
Naam en erkenningsnummer archeoloog	Joris Steegmans OE/ERK/Archeoloog/2015/00091 ARON bv Archeologisch Projectbureau, Bremakker 35, 3740 Bilzen OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Andere actoren en specialisten: Aardkundige	Functie	Naam
	Projectleider Veldwerkleider Assistent-archeoloog Materiaaldeskundige	Elke Wesemael Joris Steegmans Sid Skrabanja, Elke Wesemael, Jeanine Curvers Natasja De Winter
Extern wetenschappelijk advies	N.v.t.	N.v.t.
Locatiegegevens	Limburg, Riemst, Geerestraat.	
Bounding box coördinaten	Xmin, Ymin: 236693.20, 167101.90; Xmax, Ymax: 236804.04, 167217.96	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 6715 m ² . De zone van de geplande werken omvat 6609 m ² .	
Kadasternummers	Riemst Afd. 1ste, sectie A, percelen 390F en 406A	
Thesaurusthermen ¹⁶	Proefsleuvenonderzoek, Riemst, Geerestraat	
Overzichtsplan verstoringen	N.v.t.	

¹⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

Afb. 22: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het projectgebied in het rood en de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

Afb. 23: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het onderzoeksterrein (rood) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

1.2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Het **proefputten- en proefsleuvenonderzoek** is gericht op het opsporen, registreren, determineren en waarderen van eventueel aanwezige (proto-)historische vindplaatsen.

Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor een vervolgonderzoek.

In onderstaande tekst worden minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord:

Landschappelijke context:

- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- Worden potentiële archeologische niveaus aangesneden tijdens de geplande werken?

Onderzoek naar (proto-)historische vindplaatsen:

- Zijn er antropogene sporen aanwezig?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard, omvang en datering van de occupatie?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Is er potentieel op kennisvermeerdering?
- Is er behoud in situ mogelijk?

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

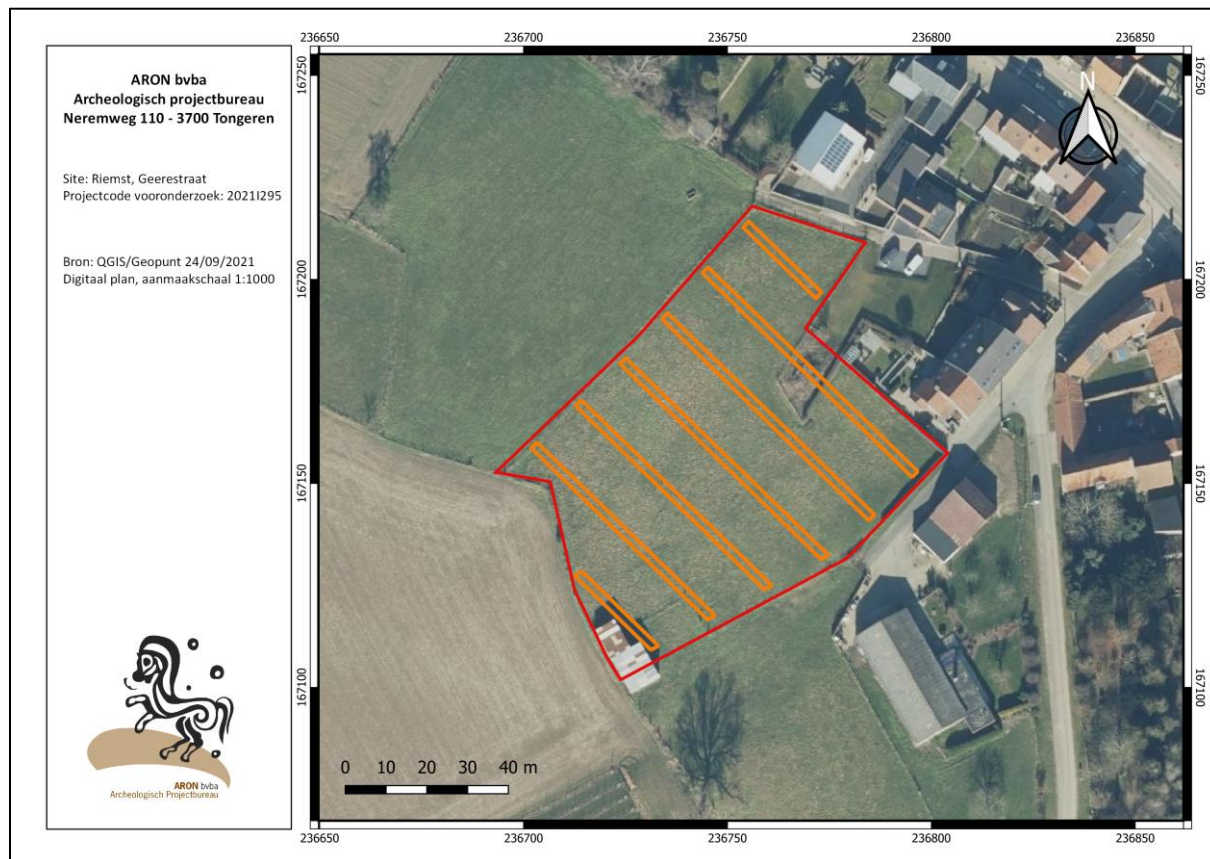
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig?
- Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de aard van een aanvullend onderzoek? Hoe wordt dit best uitgevoerd en wat is de kostprijs hiervan?

1.3 Werkwijze, verloop en actoren

Op 24 juli 2023 werd via het archeologieportaal bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een melding van de aanvang van het onderzoek ingediend met referentie ID 7327.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op 1 en 2 augustus 2023. Joris Steegmans was de veldwerkleider en Sid Skrabanja, Elke Wesemael en Jeanine Curvers waren aanwezig als assistent-archeoloog (allen ARON bv). Elke Wesemael volgde het project intern op. Onmiddellijk na registratie werden de sleuven gedicht. Het aardewerk werd gedetermineerd door Natasja De Winter. Joris Steegmans stond in voor het aanmaken van de plannen en kaarten. Het assessment werd geschreven door Sid Skrabanja, Elke Wesemael, Natasja De Winter en Jeanine Curvers.

Het programma van maatregelen, zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota (ID 20312), voorzag in een proefsleuvenonderzoek waarbij 10 % van het terrein onderzocht diende te worden door middel van continue proefsleuven van 2 m breed, die op 15 m van elkaar gelegen waren en 2,5 % door middel van kijkvensters, dwarssleuven en/of volgsleuven. In totaal werden 7 parallelle proefsleuven voorzien, die noordwest-zuidoost georiënteerd zijn (Afb. 24).

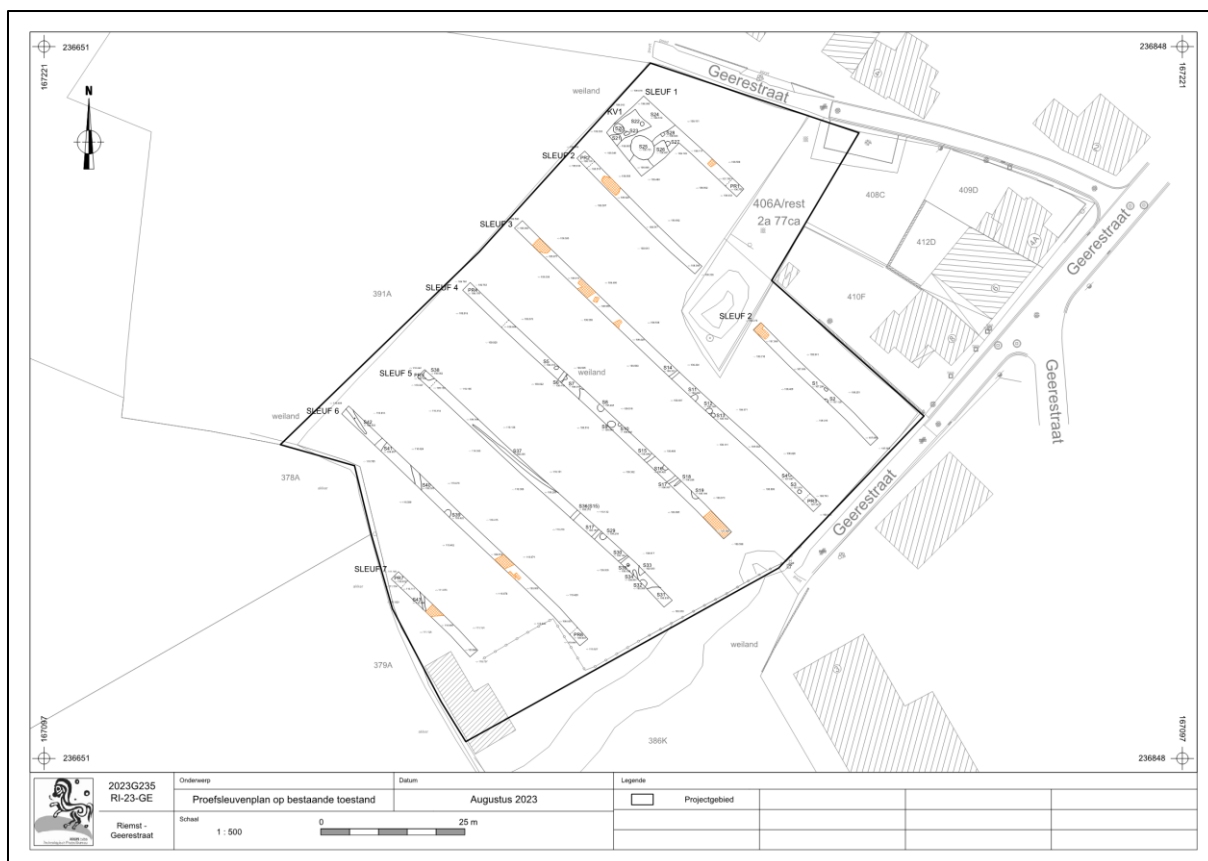
Afb. 24: Orthofoto met aanduiding van de sleuven zoals voorzien in het programma van maatregelen van de in akte genomen archeologie met ID 20312 (Bron: De Loof, Driesen en Van de Staey 2021, deel 2 Programma van Maatregelen Afb. 23)

Het programma van maatregelen werd tijdens het uitgevoerde onderzoek niet volledig gevolgd (Afb. 24 en 25). Zo werd proefsleuf 2 (in het noordoosten van het onderzoeksgebied) in tweeën gedeeld door de aanwezigheid van een afval- of puinberg in het midden van de geplande sleuf. Ook werd proefsleuf 7 (in de zuidelijke punt van het onderzoeksgebied) niet geheel doorgetrokken omwille van de aanwezigheid van een omheining en twee schuren of stallen.

Dit 6609 m² grote gebied werd onderzocht door middel van zeven noordwest-zuidoost georiënteerde proefsleuven (Afb. 25). De afstand tussen de proefsleuven bedroeg 15 m (van middelpunt tot middelpunt). De proefsleuven waren 2 m breed. De sleuven namen zo een oppervlakte van 642 m² in. Aan het noordelijke uiteinde van sleuf 1 werd een kijkvenster aangelegd (KV1). De oppervlakte van dit kijkvenster bedroeg 81 m². Op deze wijze werd in totaal 723 m² of 10,9% van de oppervlakte (6609 m²) onderzocht.

Er werden in totaal 7 profielputten aangelegd om de bodemopbouw te kunnen bepalen. De profielkolommen zijn gezet tot een maximale diepte van 1,9 m (Afb. 25). De relevante delen van de putwandprofielen werden over een breedte van minimaal 1 meter opgeschoond en geregistreerd, conform de bepalingen in Hoofdstuk 10 van de Code van Goede Praktijk.¹⁷

¹⁷ Zie bijlagen.

Afb. 25: Uitgevoerd sleuvenplan op bestaande toestand (Bron: ARON bv, dd. augustus 2023, 1:500, 2023G235)

De aanleg van de sleuven en kijkvensters gebeurde machinaal door middel van een 16 ton kraan op rupsbanden voorzien van een platte graafbak van 2m breed. De sleuven werden aangelegd op het eerste archeologisch relevante vlak dat zich vlak onder de bouwvoor of eventueel aanwezige recente verstoringen bevond, op een diepte variërend van 60 tot 140 cm onder het maaiveld.

Er kwamen gedurende het onderzoek 43 archeologische sporen aan het licht. Deze werden geregistreerd conform CGP 8.6. Er werden in totaal 4 sporen gecoupeerd. Dit waren S10, S19 (beide kuilen), S30 (een greppel) en S33 (een waarschijnlijk Romeinse oven). Gedurende het onderzoek kwamen verschillende vondsten aan het licht daterend uit de Romeinse tijd (waarschijnlijk 1^e of vroege 2^e eeuw) en de vroege en hoge middeleeuwen. Er werden 25 vondstnummers uitgeschreven, goed voor 84 afzonderlijke vondsten.

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen stalen genomen.

De veldarcheologen waren voorzien van het gebruikelijk handgerief om een kwalitatief en een correct archeologisch onderzoek uit te voeren. Voor de registratie van profielen, sleuven, putten, sporen en vondsten was een Nikon D3500 fotocamera, een schaallat, een bodemkundig meetlint, een noordpijl en een fotobord beschikbaar, voorzien van de correcte informatie (CGP 6.7). De analoge registratie werd op het terrein uitgevoerd conform CGP 8.6. Daarnaast had het veldteam de beschikking over een Leica GPS. Alle profielputten, proefsleuven en profielkolommen werden ingemeten door middel van deze GPS, met de planimetrie in Lambert coördinaten (ESPG:31370), altimetrie ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing, conform CGP 6.3. De veldwerkleider hield ook dagrapporten bij¹⁸.

¹⁸ Zie bijlagen.

De GPS opmetingen werden uitgelezen in AutoCAD. De gegevens werden verwerkt om de gevraagde plannen (sleuvenplannen, overzichtsplan met bewaring aardkundige eenheden, transect) op te leveren die conform CGP 6.3 werden opgesteld.¹⁹ De coupe –en profieltekeningen werden gedurende de verwerking gedigitaliseerd in AutoCAD, conform CGP 6.4 en CGP 6.5²⁰. GIS-bestanden werden opgemaakt in QGIS.

De foto's werden op zo'n manier hernoemd dat de benaming van de foto's de gegevens uit de fotolijst omvat (CGP 6.11). In *BIJLAGE 20* is een overzicht van de mappenstructuur met benaming van de foto's weergegeven.

2. Assessment

2.1 Landschappelijke opbouw van het onderzoeksgebied

2.1.1 Beschrijving

Geomorfologisch gezien behoort het onderzoeksgebied tot Droog-Haspengouw. Het gaat hier om een vrij vlak landschap waarin weinig actieve rivieren voorkomen. Het onderzoeksgebied zelf ligt op een lang oost-west gerekt plateau. De hoogste punten bevinden zich aan de Sieberg in Herderen en juist buiten de dorpskom van Riemst, ten noordwesten van het projectgebied. Het onderzoeksgebied zelf loopt van 111m TAW aan de zuidwestelijke kant naar 108m TAW aan de noordoostelijke kant en van 110m TAW aan de noordwestelijke kant naar 109m TAW aan de zuidoostelijke kant.

De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een leempakket weer met een dikte van 4 m – 10 m (*Afb. 5, roodbruin*). Het terrein is op de bodemkaart van België gekarteerd als een OT-bodem, een vergraven terrein (*Afb. 6*). In het noorden grenst hieraan een Abp-bodem en in het zuidzuidoosten een Aba1 bodem. Ca. 100 m ten zuiden en ten zuidzuidoosten van de OT-bodem komen AbB bodems voor.

Dit komt overeen met de aangetroffen toestand tijdens het proefsleuvenonderzoek. Over het gehele terrein werd een vergraven bodem aangetroffen. Waarschijnlijk gaat het hier om een voormalige leemgroeve die daarna is opgevuld met ander materiaal. In een aantal profielen is nog een rest van de B-horizont zichtbaar (*Afb. 26*), in andere profielen ligt het ophogingspakket direct op de C-horizont (*Afb. 27*). Enkel bij profiel 5 was nog een restje van de E-horizont zichtbaar. (*Afb. 28*)

Momenteel is het onderzoeksgebied in gebruik als weide en bedekt met gras. In de zuidelijke hoek bevinden zich twee schuurtjes of stallen die tegen elkaar aan gebouwd zijn.

2.1.2 Interpretatie

De profielen komen overeen met de informatie van de bodemkaart, en wijken enigszins af van de vaststellingen die tijdens het booronderzoek werden gedaan. Over het gehele terrein is te zien dat het afgegraven is geweest en daarna opnieuw is opgehoogd met ander materiaal. Dat deze ophogingslagen door mensen zijn aangebracht blijkt uit het feit dat deze vaak fragmentjes van houtskool en baksteen bevatten. Op de meeste plaatsen is de leembodem afgegraven tot de onderkant van de B-horizont en is er nog juist een restje van deze horizont aanwezig. Deze afgravingen vonden waarschijnlijk plaats ten behoeve van leemwinning voor de productie van bakstenen.

¹⁹ Zie bijlagen.

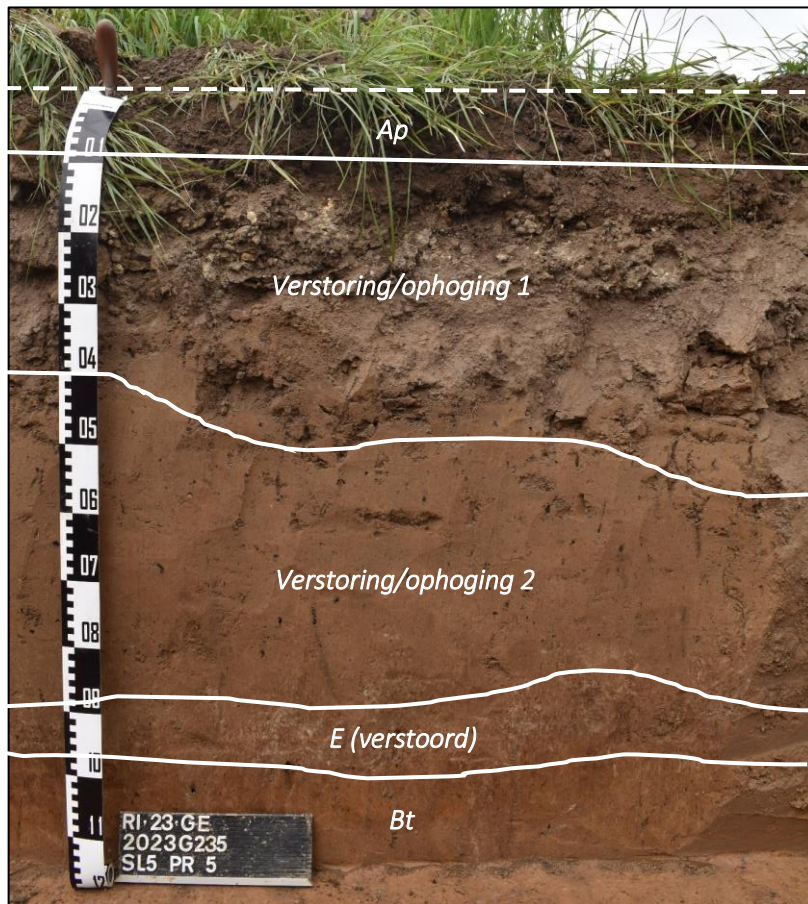
²⁰ Zie bijlagen.

Afb. 26: Profiel 3 in sleuf 3: A-horizont op een ophogingspakket met nog een restje van de B-horizont eronder.

Afb. 27: Profiel 2 in sleuf 2: Een dunne A-horizont, gevolgd door een ophogingspakket op de C-horizont.

Afb. 28: Profiel 5 in sleuf 5: De A-horizont ligt op ophogingspakket met daaronder nog een restje van de E-horizont.

Dit verklaart ook waarom de A-horizont zo dun is over het gehele onderzoeksgebied: de oorspronkelijke A-horizont is afgegraven geweest en de huidige A-horizont is pas relatief recent ontstaan bovenop de ophogingslagen. Deze nieuwe A-horizont is blijkbaar nooit omgeploegd geweest, waardoor deze zeer dun is gebleven.

Uit de profielen blijkt ook dat de diepte tot waar de leem is afgegraven zeer sterk varieert doorheen het onderzoeksgebied, van 35 tot 140 cm onder het huidige maaiveld. Bijgevolg varieert de diepte waarop de archeologische sporen zich bevinden ook sterk. Dit betekent ook dat er enkel sporen bewaard zijn gebleven die voldoende diep zijn, en zelfs dan is de kans groot dat de bovenkant weggegraven is.

2.2 Sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

2.2.1 Beschrijving

Alle sleuven zullen van het noordwesten naar het zuidoosten beschreven worden.

Sleuf 1

Aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 1 werd profiel 1 aangelegd. Er werden geen sporen aangetroffen.

Sleuf 2

Aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 2 werd profiel 2 aangelegd. Er werden de volgende sporen aangetroffen:

S1 was een ovale kuil die geen vondsten bevatte. De vulling was bruingrijs met beige vlekken.

S2 was vrijwel hetzelfde als S1 qua kleur en vulling, maar zat deels in het profiel waardoor de exacte vorm en grootte niet bekend zijn.

Sleuf 3

Aan het zuidoostelijke uiteinde van sleuf 3 werd profiel 3 aangelegd. Er werden de volgende sporen aangetroffen:

S14 was een greppel die in noordoost-zuidwestelijke richting door de sleuf sneed met een bruinigrijze vulling.

S11 was een ovale of onregelmatige kuil die nog deels in het profiel zat. De vulling was donker grijsbruin met donkere beige vlekken.

S12 was gelijkaardig aan S11 qua kleur en vulling, maar bevatte ook een scherp Romeins aardewerk (V6). De ruwwandige scherp is afkomstig van een kom type ST 210. Ook zaten er ijzerconcreties in het spoor.

S13 was gelijkaardig aan S11 en S12 en bevatte een klein fragment ruwwandig aardewerk (V7). Mogelijk is dit ook Romeins.

S4 was een kuil gelijkaardig aan S1.

S3 was ook een kuil gelijkaardig aan S1. Het spoor bevatte een scherp ruwwandig reducerend gebakken aardewerk dat mogelijk in de vroege middeleeuwen te dateren is (V8).

Sleuf 4

Aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 4 werd profiel 4 aangelegd. Er werden de volgende sporen aangetroffen:

S5 was een ovale kuil, noordwest-zuidoost georiënteerd, waarin verder geen vondsten werden aangetroffen. De vulling was bruingrijs met lichtgrijze vlekken.

S6 was een smalle greppel die de sleuf doorsneed in noordoost-zuidwestelijke richting, met een lichtgrijze vulling met donkerrijze vlekken. Ook zaten er veel ijzerconcreties in het spoor.

S7 was een grote, onregelmatige kuil of greppel, met een grijsbruine vulling met matig veel bouwkeramiek. De exacte grootte en vorm is niet bekend omdat deze doorliep in het profiel. Uit dit spoor kwamen verschillende fragmenten bouwkeramiek, van onder andere twee tegula-dakpannen en een tegel (V2). Op basis hiervan kan dit spoor vermoedelijk ook in de Romeinse periode gedateerd worden, al kan niet uitgesloten worden dat het om een middeleeuws spoor gaat met hergebruikt Romeins materiaal.

S8 was ook een kuil die doorliep in het profiel met een grijsbruine vulling. Het spoor bevatte een fragment ruwwandig reducerend gebakken aardewerk dat mogelijk in de vroege middeleeuwen te dateren is (V3).

S9 was een ovale kuil gelijkaardig aan S8. Er werd een fragment gedraaid aardewerk in aangetroffen, dat niet nauwkeurig te dateren is (V4).

S10 was een kleinere ovale kuil waarin een fragment van een wetsteen werd aangetroffen (V5). De vulling was lichtgrijs. Mogelijk is dit spoor ook Romeins, op basis van de vulling en de aanwezigheid van de wetsteen als mogelijk bouwoffer.²¹

S15 was een greppel van circa 70 cm breed die dwars op de sleuf liep, met bruingrijze vulling. Het is waarschijnlijk hetzelfde spoor als S36 in sleuf 5.

S16 was een ronde kuil met een lichte bruingrijze vulling.

S17 was een greppel van circa 50 cm breed met dezelfde oriëntatie als S15. Er werd een fragment gedraaid aardewerk in aangetroffen, dat niet nauwkeurig te dateren is (V8). De vulling van het spoor was bruingrijs.

S18 was een langwerpige spoor met dezelfde oriëntatie als S17 en S15. Het is mogelijk het uiteinde van een smalle gracht. Er werden geen vondsten in aangetroffen. De vulling van het spoor was bruingrijs.

Afb. 29: Vroegmiddeleeuws aardewerk uit S19.

S19 was een onregelmatig gevormde grote kuil die doorliep in het profiel. De vulling was bruingrijs. Er werd een randscherf van een vroegmiddeleeuwse ovoïde pot in oxiderend gebakken ruwwandig aardewerk in aangetroffen, en twee fragmenten gedraaid reducerend gebakken ruwwandig aardewerk (V9) (Afb. 29). Ovoïde potten kwamen voor van het midden van de 7de tot in de 10de eeuw.

Sleuf 5

Aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 5 werd profiel 5 aangelegd. Er werden de volgende sporen aangetroffen:

S38 was een grote ovale kuil die nog deels in het profiel doorliep met een grijsbruine vulling. Er werden fragmenten van een grape in geglaazuurd roodbakend aardewerk en een ijzeren voorwerp in aangetroffen (V19). Op basis van de grape is dit spoor in de late middeleeuwen te dateren.

²¹ De Rijck 2021, 50, 86.

S37 was een smalle gracht (circa 50 cm breed) met een noordwest-zuidoostelijke oriëntatie. De vulling van het spoor was grijsbruin met grijze vlekken. Er werden enkele fragmenten van Romeinse dakpannen in aangetroffen, naast scherven van meerdere soorten Romeins aardewerk. Het gaat hier om ruwwandig en gladwandig aardewerk, terra sigillata en terra nigra (V20). De terra sigillata uit La Graufesenque is te dateren tussen circa 10-20 n.C. en 120 n.C., terra nigra komt voor tot ca. 150 n.C.

S36 was een gracht die dwars door de sleuf liep met een grijsbruine vulling. Dit spoor is waarschijnlijk gelijk te stellen met spoor 15.

S17 is hierboven al besproken bij sleuf 4. Deze gracht loopt dus ook door sleuf 5.

S29 was een ronde kuil die nog deels in het profiel doorliep met een grijsbruine vulling. Er werd een deel van een wetsteen in aangetroffen, vergelijkbaar met spoor S10 (V13).

S30 was een greppel met eenzelfde oriëntatie als S15/36 en S17. De vulling van het spoor was bruinbeige met beige vlekken. Er werd een fragment gedraaid aardewerk in aangetroffen, dat niet nauwkeurig te dateren is (V14).

S35 was een rechthoekige paalkuil met paalkern met noordwest-zuidoostelijke oriëntatie. Er werden geen vondsten in aangetroffen. De vulling was grijsbruin met een donkerdere kern.

S34 was een onregelmatig spoor dat deels doorliep in het profiel. Het is waarschijnlijk een kuil, met een grijsbruine vulling met beige vlekken.

S33 was gelijkaardig aan spoor 34, maar bevatte meer houtskool. Er werden scherven van Maaslands witbakkend aardewerk (T.G.1) en van roodbeschilderd aardewerk in aangetroffen, waardoor dit spoor zeker in de volle middeleeuwen te dateren is (V18).

S32 was gelijkaardig aan spoor 33 en 34, maar bevatte meer baksteenfragmenten dan beide andere sporen. Er werd een fragment gedraaid aardewerk in aangetroffen, dat niet nauwkeurig te dateren is (V17).

S31 was een grote, mogelijk ronde kuil, waarvan slechts een deel zichtbaar was in de sleuf. De vulling was grijsbruin met beige vlekken. Er werd een manchetrand van een pot in Maaslands witbakkend aardewerk (T.G.1) in aangetroffen, die te dateren is tussen het einde van de 11de en het einde van de 12de eeuw (V16) (Afb. 30).

Afb. 30: Manchetrand van pot in Maaslands witbakkend aardewerk uit S31.

Sleuf 6

Aan het zuidoostelijke uiteinde van sleuf 6 werd profiel 6 aangelegd. Er werden de volgende sporen aangetroffen:

S42 was een (deel van een) greppel van circa 85 cm breed. Ongeveer in het midden van dit spoor bevond zich een tweede rond spoor of laag dat zeer veel houtskool bevatte. De vulling was grijsbruin met lichtgrijze vlekken. De “kern” met houtskool was zwart met grijsbruine vlekken.

S41 was ook een greppel met een grijsbruine vulling. Deze liep dwars op de sleuf met eenzelfde oriëntatie als sporen 36/15, 30 en 17. Er werden fragmenten van verschillende soorten middeleeuws aardewerk in aangetroffen, waaronder roodbeschilderd aardewerk dat al naar protosteengoed neigt en een lensbodem in Maaslands witbakkend aardewerk met enkelvoudige standvinnen (V24). Op basis hiervan is de vulling van dit spoor te dateren tussen het tweede kwart van de 12de eeuw en het prille begin van de 13de eeuw.

S40 was een derde greppel in deze sleuf. Deze greppel was bijna exact noord-zuid georiënteerd en had een grijsbruine vulling met lichtgrijze vlekken. Het is waarschijnlijk hetzelfde spoor als S43. Er werden enkele scherven Maaslands witbakkend aardewerk in aangetroffen (V22).

S39 was een ovale kuil die nog deels doorliep in het profiel. De vulling was grijsbruin.

Sleuf 7

Aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 7 werd profiel 7 aangelegd. Er werd slechts één spoor aangetroffen.

S43 was een greppel van circa 120 cm breed. Deze was noord-zuid georiënteerd en is waarschijnlijk hetzelfde spoor als S40. De vulling was dan ook gelijkaardig.

Kijkvenster 1

Kijkvenster 1 bevond zich aan het noordwestelijke uiteinde van sleuf 1, helemaal aan de noordelijke punt van het onderzoeksgebied. Er werden de volgende sporen in aangetroffen.

S20 was een grote ronde kuil. De donkere bruingrijze vulling bevatte matig veel fragmenten bouwkeramiek. Ook werd er een wandfragment Maaslands witbakkend aardewerk in aangetroffen (V10).

S21 was een grote onregelmatige kuil die niet geheel blootgelegd kon worden. De kleur en vulling waren hetzelfde als S20 maar met meer bouwkeramiek.

S22 was een ronde kuil met relatief veel brokken Maastrichtersteen in de donkergrijsbruine vulling.

S23 was een rechthoekige kuil met afgeronde hoeken. De vulling was donkergrijsbruin.

S24 was een grote onregelmatige kuil die niet volledig blootgelegd kon worden. De vulling was gelijkaardig aan die van S20 en S21 maar bevatte ook steenkool en kiezels. Er werd een wandfragment Maaslands witbakkend in aangetroffen (V11).

S25 was een groot ovaal spoor. Het gaat waarschijnlijk om een middeleeuwse waterput. De donkergrijsbruine vulling bevatte een matige hoeveelheid bouwkeramiek en kleinere hoeveelheden houtskool, stenen en mergel. Er

werden meerdere fragmenten aardewerk in aangetroffen, onder andere Maaslands witbakkend aardewerk en roodbakkend aardewerk (V12).

S26 was een grote rechthoekige kuil met bruingrijze vulling die doorsneden wordt door S25. De vulling bevatte een matige hoeveelheid houtskool.

S27 was een ovale kuil die doorsneden wordt door S26. De vulling was gelijkaardig maar had in dit spoor ook beige vlekken.

S28 was een vierkante kuil die grenst aan S24. De vulling was gelijkaardig aan die van S27.

2.2.2 Interpretatie

Romeinse sporen

De sporen waarin Romeins of mogelijk Romeins materiaal werd aangetroffen bevonden zich voornamelijk centraal in het onderzoeksgebied (*Afb. 34, groen*). Het gaat om de sporen 7, 10, 12, 13 en 37. (*Afb. 31*). Het gevonden materiaal omvat onder andere fragmenten van Romeins bouwkeramiek en fragmenten *terra sigillata*, *terra nigra*, ruwwandig en gladwandig aardewerk. De *terra sigillata* is te dateren tot 120 n.C., *terra nigra* komt voor tot 150 n.C. Op basis hiervan zijn de Romeinse sporen in het onderzoeksgebied voorlopig te dateren in de Vroeg-Romeinse periode (57 v.C. – 69 n.C.) en/of aan het begin van de Midden-Romeinse periode (70 n.C. – 275 n.C.).

De sporen waarin de fragmenten van wetstenen werden aangetroffen zijn mogelijk te interpreteren als Romeinse paalkuilen. Wetstenen werden in de Romeinse tijd namelijk regelmatig gebruikt als bouwoffer in paalkuilen, vooral bij nokpalen van inheems-Romeinse woonstalhuizen.²²

Afb. 31: Spoor 37, een Romeinse greppel die onder andere fragmenten van Romeinse dakpannen en een fragment terra sigillata bevatte.

²² De Rijck 2021, 50, 86.

Vroegmiddeleeuwse sporen

Het enige spoor dat met zekerheid in de vroege middeleeuwen te dateren is, is S19 (*Afb. 32*). Dit bevatte een randfragment van een ovoïde pot in oxiderend gebakken aardewerk die voorkwamen tussen het midden van de 7de eeuw en de 10de eeuw. Mogelijk zijn de sporen 3 en 8 ook vroegmiddeleeuws, op basis van de aangetroffen fragmenten ruwwandig aardewerk. Het gaat hier echter enkel om wandscherven, waardoor dit niet met zekerheid te zeggen is. De vroegmiddeleeuwse sporen lijken dus ook vooral in het midden en zuidoosten van het onderzoeksgebied voor te komen, tussen de Romeinse sporen (*Afb. 34, rood*).

Afb. 32: Spoor 19, het enige spoor dat zeker in de vroege middeleeuwen te dateren is.

Volmiddeleeuwse sporen

De sporen 31, 33 en 41 zijn met zekerheid in de volle middeleeuwen te dateren. S31 en S41 zijn op basis van de aangetroffen keramiek relatief nauwkeurig te dateren: S31 stamt uit het einde van de 11^e tot het einde van de 12^e eeuw, en S41 is te dateren tussen het 2^e kwart van de 12^e eeuw en het begin van de 13^e eeuw. Andere sporen die waarschijnlijk ook uit de volle middeleeuwen dateren, zijn de sporen 20, 24 en 25 uit het kijkvenster (*Afb. 33*). Deze zijn in de volle middeleeuwen gedateerd op basis van het Maaslands witbakkend aardewerk dat er in aangetroffen werd. In principe kan dit aardewerk ook laatmiddeleeuws zijn, maar omdat er geen jongere baksels of vormen in de sporen aanwezig waren, zijn ze vermoedelijk volmiddeleeuws.

De volmiddeleeuwse sporen komen vooral voor langs de randen van het onderzoeksgebied en lijken, in tegenstelling tot de vroegmiddeleeuwse sporen, niet tussen de Romeinse sporen voor te komen (*Afb. 34, licht- en donkerblauw*).

Afb. 33: Overzichtsfoto van kijkvenster 1 met centraal S24 en S25, in de linker bovenhoek S20 en S21 en onderaan S26 en S27.

Laatmiddeleeuwse sporen

Enkel spoor 38 is met zekerheid in de late middeleeuwen te dateren, op basis van de fragmenten van een grape in geglazuurd roodbakkend aardewerk die in dit spoor zijn aangetroffen. Dit spoor bevindt zich aan de noordelijke rand van het onderzoeksgebied (Afb. 34, paars).

2.3 Vondsten

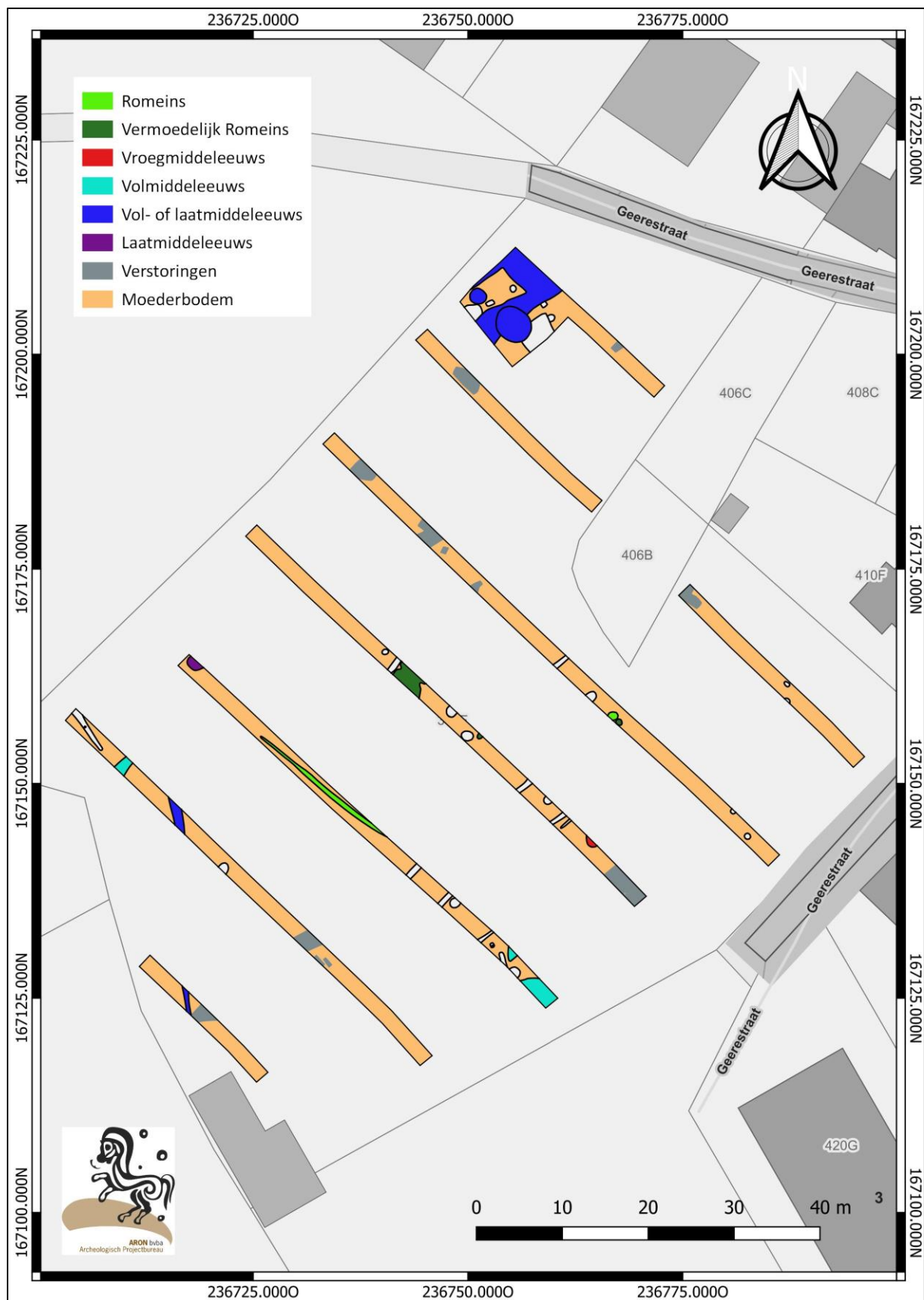
In totaal werden er 70 fragmenten aardewerk, zes fragmenten bouwkeramiek, drie (fragmenten van) metalen voorwerpen, twee wetstenen en één fragment dierlijk bot aangetroffen. De vondsten worden uitgebreider beschreven hierboven bij de beschrijving van de sporen.

2.4 Stalen

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen stalen genomen, omdat er geen contexten waren die rijk waren aan organisch materiaal. Ook waren er genoeg dateerbare vondsten om een beeld te vormen van de datering van de vindplaats.

2.5 Conservatie-assessment

Het was niet nodig om vondsten te laten conserveren. Er werden in totaal slechts drie metaalvondsten gedaan, waarvan één (een lakenloodje) nog goed geconserveerd was terwijl de andere twee (ijzeren voorwerpen) slechts fragmentair bewaard waren.

Afb. 34: Plan van de fasering van de aangetroffen sporen. (QGIS/Geopunt/Aron bv 8/8/2023)

3. Conclusie

3.1 Vertaling onderzoeksresultaten naar archeologische verwachting

3.1.1 Archeologisch potentieel

Door de grote dichtheid aan archeologische sporen die bij het proefsleuvenonderzoek aangetroffen is, kunnen binnen het onderzoeksgebied overal nog archeologische sporen verwacht worden uit meerdere periodes. De oudste te verwachten sporen stammen uit de Vroeg-Romeinse periode en/of het begin van de Midden-Romeinse periode en sluiten daarmee aan bij de andere Romeinse vindplaatsen in de ruimere omgeving. De gunstige ligging op een heuveltop in de nabijheid van Tongeren langs de belangrijke weg Bavay-Keulen maakt het logisch dat hier in de Romeinse tijd bewoning was. Deze sporen bevinden zich vooral in het midden en in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied.

Zoals uit de onderzoeksbalans blijkt is onze kennis over inheems-Romeinse nederzettingen beperkt in vergelijking met wat er bekend is over Romeinse villacomplexen. Zeker in de lössstreek rond Tongeren werd lange tijd aangenomen dat de landbouw daar gedomineerd werd door villae, maar tegenwoordig blijkt dat landbouwnederzettingen met huizen in inheemse stijl meer in deze streken voorkwamen dan gedacht.²³ Er is een reële kans dat we op deze site te maken hebben met resten van zo'n inheems-Romeinse nederzetting.

De vroegmiddeleeuwse sporen bevinden zich vooral in het centrale deel van het onderzoeksgebied, tussen de Romeinse sporen door. Dit in tegenstelling tot de vol- en laatmiddeleeuwse sporen die zich meer langs de randen van het onderzoeksgebied lijken te bevinden. Gezien de nabijheid van de kerk van Riemst, die mogelijk teruggaat tot de Merovingische tijd, en het feit dat Riemst al in de 10^e eeuw wordt genoemd in geschreven bronnen, gaat het hier waarschijnlijk om bewoningssporen die te relateren zijn aan de (vroeg)middeleeuwse dorpskern van Riemst.

Over rurale bewoning in de vroege en volle middeleeuwen is, zeker in de Limburgse leemstreek, slechts weinig bekend. Ook de ontwikkeling naar de huidige dorpskernen, waarvan meestal wordt aangenomen dat ze tijdens deze periode zijn ontstaan, is vaak onduidelijk.²⁴ Daarom biedt deze site veel potentieel tot kenniswinst over de bewoning in deze periode en de ontwikkeling van Riemst als dorp.

3.1.2 Verwachte diepteligging van mogelijk aanwezige archeologische sites

Uit het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er over bijna het gehele terrein een ophogingslaag aanwezig is, variërend van 50 tot 140 cm dik. Hierdoor liggen de bewaard gebleven archeologische sporen relatief diep. Afgaande op de aangelegde sleuven is het archeologisch niveau te verwachten op een diepte variërend van 50 tot 110 cm.

3.1.3 Verwachte gaafheid van mogelijk aanwezige archeologische sites

Op de bodemkaart staat het hele onderzoeksgebied aangegeven als vergraven terrein. Dit werd bevestigd tijdens het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek. Deze verstoringen zijn waarschijnlijk het gevolg van lokale leemwinning. Dit wijst op een sterke verstoring van de bodem en dus ook van de aanwezige archeologische sites in het onderzoeksgebied. Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er wel degelijk

²³ De Clercq 2008, 65-83.

²⁴ Hollevoet, Annaert, De Groote 2008, 26-40.

nog archeologische resten aanwezig zijn, maar het is zeer waarschijnlijk dat deze resten tenminste deels verstoord zijn door deze leemwinning. Zo zullen enkel de dieper gelegen sporen bewaard zijn gebleven en zullen van de bewaarde sporen de bovenste delen weggegraven zijn geweest.

3.2 Impact van de geplande werken

De initiatiefnemer plant op een 6.715 m² groot gebied langs de Geerestraat in Riemst (prov. Limburg) de inrichting van een nieuwe begraafplaats voor de stad.

Op een ca. 106 m² grote zone zijn geen bodemingrepen gepland. Het betreft een deel van perceel 406A dat uit de geplande werken wordt uitgesloten. De geplande bodemingrepen nemen zo een oppervlakte in van ca. 6.609 m².

Ter hoogte van deze zone kan een volledige verstoring worden verwacht. Nergens binnen deze zone kan een bewaring van het oorspronkelijk bodemprofiel, en daarmee ook eventueel een intact archeologisch bodemarchief, gegarandeerd worden.

3.3 Advies vervolgonderzoek

Voor de afweging van de noodzaak voor verder onderzoek maken we gebruik van de beslissingsboom zoals opgenomen in de *CGP 4.0 (Afb. 35)*.

Er is voldoende informatie om de aanwezigheid van een archeologische site te bevestigen. Ook is er, zoals hierboven besproken is, zeker potentieel op kennisvermeerdering aanwezig. Behoud in situ is niet mogelijk, maar er is wel voldoende informatie beschikbaar om de aanpak van een opgraving te formuleren. Hierdoor is een opgraving van de site noodzakelijk.

3.4 Afbakening onderzoeksgebied

Omdat de archeologische sporen zich doorheen het gehele onderzoeksgebied bevinden en omdat het gehele onderzoeksgebied verstoord zal worden door de geplande bodemingrepen is het nodig om heel het onderzoeksgebied op te graven.

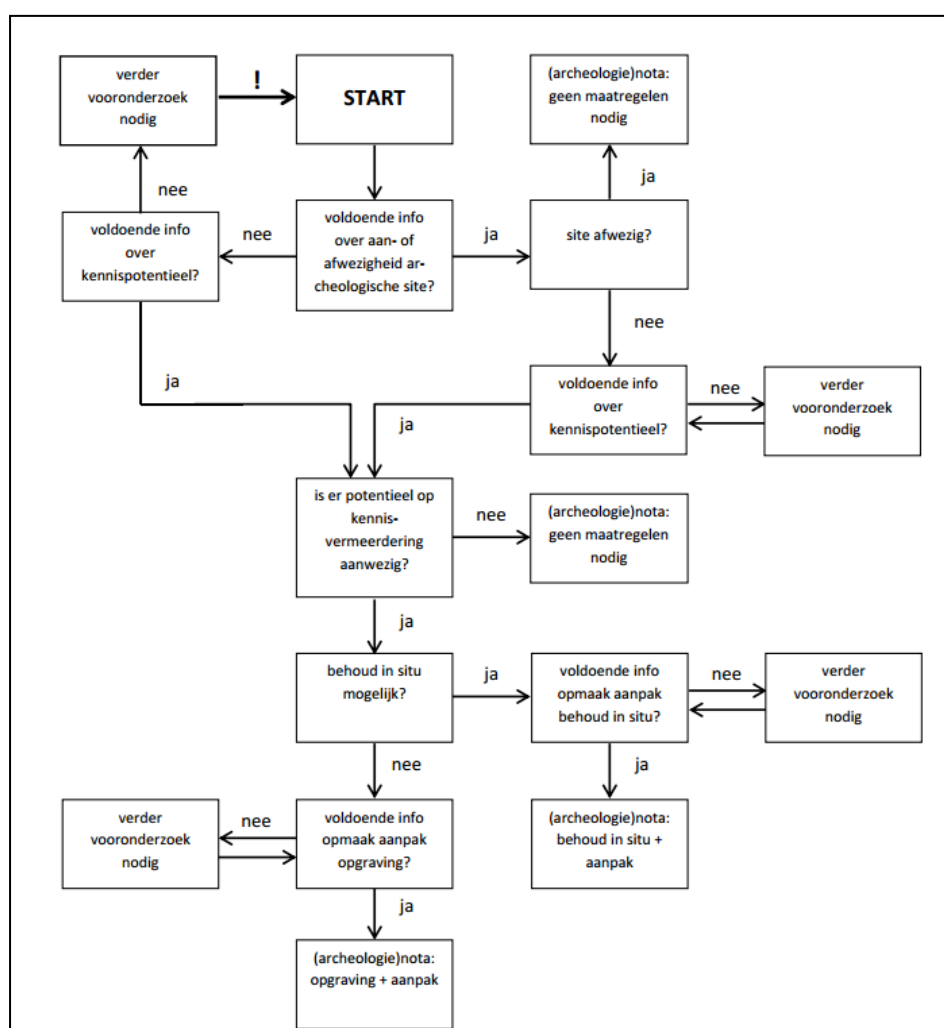
SAMENVATTING

Voorliggende nota behandelt de resultaten van het uitgesteld archeologisch vooronderzoek dat uitgevoerd werd naar aanleiding van het bekomen van een omgevingsvergunning voor de realisatie van een begraafplaats aan de Geerestraat in Riemst.

Het onderzoeksterrein heeft een oppervlakte van 6.715 m² en is kadastraal gekend als Riemst Afd. 1, sectie A, percelen 390F en 406A. Het uitgestelde vooronderzoek dat in het kader van deze nota werd uitgevoerd, betrof een landschappelijk bodemonderzoek (2023G136) en een proefsleuvenonderzoek (2023G235).

Het landschappelijk bodemonderzoek (2023G136) werd uitgevoerd over het volledige onderzoeksterrein. Hierbij werd vastgesteld dat het grootste deel van het terrein vergraven is geweest, wat de bodemkaart bevestigt. Bij twee boringen werd nog een B-horizont vastgesteld, maar hierbij betrof het slechts de onderste 20-30 cm van deze horizont. Hierdoor werd besloten dat er geen vervolgonderzoek naar prehistorische sites hoefde te gebeuren en dat er direct verder kon worden gegaan met een proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek (2023G235) werd ook over het volledige onderzoeksterrein uitgevoerd. Hierbij werd vastgesteld dat er zich over het gehele onderzoeksgebied een grote dichtheid aan sporen bevond. Deze sporen dateerden uit de Romeinse tijd en de vroege en volle middeleeuwen. Bijgevolg werd besloten dat het nodig was om het terrein volledig op te graven.

Afb. 35:
Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 4.0, p. 32).

BIBLIOGRAFIE

Bruijn A. 1963: Die mittelalterliche keramische Industrie in Süd-Limburg, Berichten R.O.B. 12/13-1962/63, 356-459.

Bruijn A. 1965: De middeleeuwse pottenbakkerijen in Zuid-Limburg (Nederland), Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum te Tongeren 9, Tongeren.

Borremans R. & R. Warginaire 1966: La céramique d'Andenne. Recherches de 1956-1965, Rotterdam.

Challe S., de Longueville, S., Delaunois E. & C. Hardy 2017: Fouilles préventives dans le parc et sur les abords du Château Noël à Andenne: du chantier au laboratoire, dialogue entre la réalité de terrain et la recherche céramologique, in: C. Piechowski (coord.), La derle - Li dièle. L'habile argile du Condroz. Vingt siècles de céramiques en terres d'Andenne (Les dossiers de l'IPW, 22), Namur, 141-150.

De Clercq, Wim. "De landelijke nederzettingen in inheemse traditie". In Onderzoeksbalans archeologie in Vlaanderen. Versie 1, 11/12/2008: Romeinse tijd. Onder redactie van Alain Vanderhoeven, Marleen Martens en An Lentacker. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 238. Brussel, 2022.

De Groote K. 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), Relicta Monografieën 1, twee delen, Brussel.

De Groote K. 2015: Technische en typologische analyse van het aardewerk uit drie afvalcontexten (13de-16de eeuw) afkomstig uit de cisterciënzerinnenabdij van Herkenrode, Relicta 13, 201-300.

De Rijck, Anna. Romeinse bouwoffers en verlatingsrituelen binnen de domestieke omgeving in het Vlaamse gedeelte van de civitas Menapiorum. Masterthesis. Gent, 2012.

Hollevoet, Yann, Rica Annaert en Koen De Groote. "Het nederzettingsonderzoek". In Onderzoeksbalans archeologie in Vlaanderen. Versie 1, 29/10/2008: Vroege en volle middeleeuwen. Onder redactie van Rica Annaert, Koen De Groote en Yann Hollevoet. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 168. Brussel, 2021.

Stuart, P. 1977: Gewoon aardewerk uit de Romeinse legerplaats en de bijbehorende grafvelden te Nijmegen. Nijmegen (Beschrijving van de verzamelingen in het Rijksmuseum G.M. Kam te Nijmegen 6).

Vanvinckenroye W. 1991: Gallo-Romeins aardewerk van Tongeren. Hasselt (Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum te Tongeren 44).

